…УУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

…УРЯАД ҮНЭН

…Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 274 (12976)
1969 оной
ноябриин 22,
суббото

Сэн 2 мүнгэн

Л. И. Брежнев Д. Сунайтай хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэһэн Турциин Республикын Президент Джевдет Сунай хоёрой хоорондо ноябриин 20-до хөөрэлдөөн болоо.

Хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ совет-турциин харилсаа холбооной асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ, уласхоорондын мүнөөнэй байдалай зарим асуудалнуудаар мүн лэ һанал бодолоо мэдэлсээ.

(ТАСС).

…АХЫ БҮХЭНДЭ— …МАЛНУУДАЙ ГҮҮРТЭ

…гуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездые, В. И. Ленинэй …н жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаха гэһэн …рысөөнэй хүсэн үдэрһөө үдартэ эршэдэнэ. Тэрэ тоодо …ликын колхоз, совхозуудай үхэршэд, малшад урдаа ехэ …е табижа, бүгэдэ арадай энэ мүрысөөндэ оролсоһон

…мяха тушааха, худалдаха энэ жэлэй түсэб болзорһоо …хэ, намар-үбэлэй үедэ малаа шахан таргалуулжа, 1970 …ын хахадай түсэб январь һарада дүүргэхэ гэһэн За…магай Баян-Голой совхозой малшадай үүсхэл хаа хаана…жэ, түрүүшын үрэ дүн харуулба. Үүсхэл гаргаһан За…магай ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха, тушааха жэ…л бүри октябрь һарада дүүргээд, ерэхэ жэлэй январьда …пунктда орохо малаа илгажа, колхоз, совхоз бүхэндэ ша… гүүртэнүүдые эмхидхэһэн байха юм. Мүнөө тэдэ ма… байрада, һайн тэжээлдэ табигдажа, шэгнүүрээ нилээд …нхай.

…, үбэлдөө үхэрнүүдые шахан таргалуулжа, гүрэндэ ту…шье талаараа ашаг үрэ ехэтэй байһыень урда жэлнүүд…н ажахынууд гэршэлжэ үгэһэн. Энэ талаар илангаяа …хоз ехээр дүршэһэн байха юм. Эдэнэр мал шахан тар…хай һайн байрануудые түхеэржэ, тэндэхи ажал ехэтэй …нь оньһожоруулһан байна. Шахамалнуудта буйлуулһан …р дамжуулан үгтэдэг. Байгша ондошье Яруунын сов…д урдынхидаал адли малаа һайнаар таргалуулна. Мү… хашараг, буруу шахалганда табигданхай. Эдэ малда …лоомо, зелёнко, гурил үгтэхэһөө гадна, үхэр бүхэндэ …э килограмм аарсан уулгагдана. Тиигэжэ бүхы совхозоо… ноябрь һарануудта малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ дунда …граммаар нэмээнэ.

…ые үбэлдөө шахан таргалуулха оньһожоруулагдамал …пунктнууд Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоздо, Бар…хоздо, Хориин аймагай Анаагай совхоздо, Яруунын ай…гын совхоздо, мүн бусад олон ажахынуудта түхеэрэг…. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоздо эм… гурбан иимэ пунктда жэл бүри 1200—1300 үхэр ша… гурбан жэлэй урда тээ иимэ пунктнуудые түхеэ…дaa, гүрэндэ худалдаһан малайнь шэгнүүр дунда зэр…килограмм татаһан, тэдэнэйнь миил 12 процентнь тарган …тэйгээр абтаһан байгаа. Харин мүнөө гүрэндэ тушааг… намартаа, үбэлдөө шахан таргалуулдаг болоһоной ашаар …пунктда тушааһан үхэрнүүдынь дунда зэргээр 313 ки…рэһэн, тэдэнь бүхыдөө тооной эрхим тарган сэгнэлтэдэ …ха юм. Дулаан байрада байлгагдажа, буйлуулһан тэ…, бүлеэн уһа уужа байһан малынь түргөөр таргалжа, …най өөрынь үнэ сэн эрид доошолһон байна. Хэрбээ ур… үхэрэй мяхан 125 түхэригтэ хүрэдэг байбал, мүнөө … оронхой.

… шахан таргалуулха хүдэлмэри аймаг, ажахы бүхэндэ …дхэгдэнэ гэхын аргагүй. Олохон колхоз, совхозууд мү… үбэлдөө мал шахан таргалуулха тусхай байратай болоо…. Илангаяа Хэжэнгын, Загарайн, Хяагтын аймагуудай …энэ талаар ехэ дутагдалтай. Жэшээнь, Хэжэнгын айма… ажахынуудта шахамалнуудынь газаа хүйтэндэ байлгаг…лэгдэнэ. Тэндэхи ажал ехэтэй хүдэлмэринь оньһожо… байха юм. Энэл шалтагаанһаа шахамалнуудайнь шэг… нэмэнэгүй ха юм. Мүн олохон ажахынуудта шахамал… уһаар уһалагдана, тэжээлынь буйлуулагдангүйгөөр. бе… гэхэ мэтэ шухала бодосуудаар хүсэлдүүлэгдэнгүйгөөр …. Колхоз, совхозуудай олохон зоотехнигүүд мал шахан … хэрэгые өөһэдынгөө үдэр бүриин анхаралда абахын …тэрэ захяа заабари үгэһөөр, рацион зохёоһоор үнгэрдэг. … иимэ дутагдалнууд ушарнаб гэхэдэ, зарим колхоз, сов…тэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үхэрнүүдые намартаа, үбэл… таргалуулхада экономическа ямар ехэ аша үрэтэй бай…гүй байна. Нүгөө талаһаа абажа үзэхэдэ, зарим ай…на, советскэ, хүдөө ажахын органууд энэ хэрэгтэ анха…лжа, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэл… эрилтэ хээгүйһөө болоно бшуу.

… дутагдалнуудые дары усадхажа, колхоз, совхоз бүхэндэ …дай гүүртэнүүдые илгажа, тэдэниие дулаан байра соо …тэжээлээр эдеэлүүлхэ, бүлеэн уһаар ундалуулха гээшэ …эгээн шухала хэрэг болоно. Энэ талаар колхоз, совхоз …лбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд онсо харюусалгатай.

…нуудай гүүртэнүүдтэ ажалладаг үхэршэдэй дунда со…өөн үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, малай шэгнүүрэй хэр зэргэ … байһыень һара бүри сэгсолхо, түрүүшүүлые али боло…улха гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэн…на, профсоюзна организацинуудай уялга мүн.

…жэлэй январь һарада гүрэндэ мяха худалдаха 1970 оной …хахадай түсэб дүүргэхэ, бэлэдхэлэй пунктда ехэ шэг…гэн мал тушааха гэһэн социалис уялгаяа бэелүүлхын, …ха багша В. И. Ленинэй зуун жэлэй ойе нэрэтэй түрэ…лхын тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэел. Энэ шу…е аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын орга…нгоо үдэр бүриин анхаралда абаха ушартай.

…СР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

…РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ …ЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР М. Г. …ИТИХИНИИЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

…дөө ажахын органуудта олон жэл, һайнаар хүдэлмэ…һөө, 60 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, …магай Чисаанын совхозой инженер-мелиоратор нү…н Михаил Гурьяновичые Буряадай АССР-эй Верхов… Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

… АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
… АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

… Соведүүдэй байшан.
… ноябриин 20.

…СР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

…АН-ҮДЫН М. Н. ЕРБАНОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ …АХЫН ТЕХНИКУМЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ …РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ …ЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

…хын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ габьяатай бай… Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй …рамотаар иимэ хүнүүдые шагнаха:
…Вера Михайловнае—заочно таһагые даагша.
…ова Надежда Григорьевнае—түүхын багша.
… Петр Павловичые —техническэ һуралсалай багша.
… Александр Григорьевичые—техникумэй директор.
… Шалсама Будаевнае—математикын багша.

… АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
… АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

… Соведүүдэй байшан.
… ноябриин 21.

ЛЕНИНЭЙ ҮНДЭР ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

Судна бүтээлгын заводой слесарь Анатолий Васильевич Максимов 1968 ондо өөрынгөө мэргэжэлээр Улаан-Үдэ городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Һаяхан, ноябриин эхеэр болоһон шэнэ мүрысөөндэ А. В. Максимов дахинаа чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүнөө нүхэр Максимов 1970 оной түсэбөөр ажаллажа, Ленинэй ойдо зорюулагдажа бии болгогдоһон үндэр шагналда хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. В. Максимов.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

НҮҮРҺЭШЭД ЭРХИМЛЭНЭ

Галуута-Нуурай шахтоуправлениин нүүрһэшэд һүүлшын үедэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллан, түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, ехэ нүүрһэ Буряадай промышленностиин хэрэглэмжэдэ үгэхөөр эрмэлзэнэ.

Нээмэл аргаар нүүрһэ малтадаг Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэд һара бүри нүүрһэ малтаха даабаряа үлүүлнэ. Тэдэнэр байгша оной арбан һарын даабариһаа гадуур 4700 тонно нүүрһэ малтаа. Энэ уурхайн хүдэлмэришэд туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхан ажаллажа байна. Тиин Ленинэй үндэр шанда хүртэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай.

Суута машинистнууд П. Баллаешников, П. Коновалов, К. Шосенко гэгшэд эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

НАГ ШЭБХЭ ЗӨӨГДЭНЭ

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо жэлһээ жэл бүри сабшалан һайжаруулха талаар ехэхэн ажал ябуулагдадаг. Эндэхи луговодууд болон механизаторнууд жэлэй дүрбэн сагта сабшалан дээрээ хүдэлдэг заншалтай. Колхоз дотор мелиоративна отряд байгуулагданхай. Энэ отряд техникээр һайн хангагданхай.

Мүнөө механизаторнууд сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргана. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор 5000 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрээ гаргаха. Энэ түсэбөө механизаторнууд амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Тэдэнэр үдэртөө дунда зэргээр 400 тонно наг шэбхэ зөөнэ. Энэ ажалда хамта 11 трактор табигданхай. Эдэнэй найманиинь наг шэбхэ зөөнэ. Тиихэдэ үшөө гурбан самосвал, нэгэ бульдозер, наг шэбхэ ашаха түхеэрэлгэтэй трактор эндэ хүдэлнэ.

Иигэжэ эндэхи механизаторнууд сабшалан дээрээ 4 мянган тонно наг шэбхэ гаргаа. Тэдэнэр түсэбөө үлүүлэн дүүргэхөөр шиидэнхэй.

В. КЛОЧИХИН.

СОВХОЗ СООГОО ТҮРҮҮЛНЭ

МУХАР-ШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Суулгын совхозой түбэй фермын һаалишад ажахы соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь хоёр һара урид дүүргэбэ. Түсэбэй ёһоор 9000 центнер тушааха байһан аад, 9100 центнер һүн тоһоной заводто тушаагдаа. Эрхим һаалишад Д. Дашиева, Б. Намжилова гэгшэд совхоз соогоо түрүү һуури эзэлжэ, жэшээ харуулан ажаллана.

Һаяхан КПСС-эй райкомой болон аймагай гүйсэдкомой эзэгһөө тус фермэдэ дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан барюулагдаа.

И. ИГУМНОВ.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Улаан-Үдын Ленинэй ордэнто мяха-консервын комбинадай үргэн хэрэглэмжын зүйлнүүдые бүтээдэг цехэй коллектив түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабари байгша оной ноябриин эхиндэ дүүргээ. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй һайндэр болотор үшөө 50 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргахаар уялга абаа.

Түрүү хүдэлмэришэд Вера Калинина, Лидия Глухова, Феодосия Воробьева гэгшэд халаанайнгаа даабари 25—30 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, хүдэлмэришэ нүхэдэйнгөө дунда алдаршана.

Г. СТЕПАНОВ.

ТАРЯАЛАН ҮТЭГЖҮҮЛЭГДЭНЭ

Республикын колхоз, совхозуудаар таряалан, сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри үдэр ерэхэ бүри үргэн далайсатай боложо байна. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй аймагай Саланай совхозой дүрбэдэхи отделениин луговод Д. Аюшеев бүри намарһаа таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор тэргэ шаргагалһан «Беларусь» трактор дээрэ обойтор наг шэбхэ тээгээд таряалан тээшэ абаашана. Мүнөө эндэхи таряалан дээрэ 300 тонно наг шэбхэ гаргагданхай. Наг шэбхэ зөөлгэ үргэлжэлһээр.

М. ОЗДОНОЕВ.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ТУРЦИИН РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй правительство Турциин Республикын Президент Джевдет Сунайн хүндэлэлдэ зорюулан, Кремлиин Ехэ ордон соо ноябриин 20-до сайлалга эмхидхэбэ.

Совет талаһаа Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин болон бусад байлсаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Турциин Республикын Президент Джевдет Сунай сайлалга дээрэ үгэнүүдые хэлээ.

А. А. ГРЕЧКО БУСАЖА ЕРЭБЭ

СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко ноябриин 20-до Гаванаһаа Москвадаа бусажа ерээ. Кубын Республикын Революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр Рауль Кастро Русай уряалаар, албанай хэрэгээр Кубын Республикада айлшалһан байгаа.

(ТАСС).

УЛЬЯНОВСКДА КОНФЕРЕНЦИ БОЛОЖО ДҮҮРЭБЭ

Ульяновскдахи түүхэшэд-архившадай бүхэроссиин научна конференци ноябриин 20-до дүүрэбэ.

Володя Ульяновай Симбирскдэ, (мүнөө Ульяновск) ажаһууһан тухай Ульяновска багшанарай институдай КПСС-эй түүхын кафедрые даагша **Н. Д. Фомин** конференциин трибуна дээрэһээ хөөрэбэ. Тэрэ Ульяновска гүрэнэй архивта, В. И. Ленинэй гэрмузейн фондо хадагалагдажа байдаг шэнэ документнүүдтэй суглараашадые танилсуулаа.

(ТАСС).

КОЛХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА III СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ

ГАЗАРДАДАГГҮЙ ХҮН

Нэгэ сэлеэн соо түрэһэн, үдэһэн хүн хадаа Николай Иннокентьевич Сороковиковые һайн мэдэхэб. Тэрэ дунда зэргын бэетэй, бата янзын зөөлэн абари зантай хүн юм. Абаһаар харахада аали дуугай, хүжүүн удаан шэнгеэр үзэгдэхэ. Таба арбан үгэ хөөрэлдөөд гү, али ойро зуурахана хажуудань байлсаа һаа ондоохоноор ойлгожо эхилхэш: томо харахан нюдэдынь баярай ошоор гэрэлтээд, холимог бараан шарайнь хүхюутэйгээр, жаргалай тэмдэгээр бадаржа, бага зэргэ миһэлзэн байхал. Тиихэдэнь «ямар сэдьхэл уужамтай, хүхюун солбон, һайн һайхан хүн бэ» гээд заатагүй һанахаш. Табияа шахажа ябаһан энэ хүн ажабайдалай хүсэтэ долгиие һайхашааха тумаа, ажалай халуун охиндо бүри ехээр ойтан, дашууран ябаһаар үзэгдэхэл.

Июниин 15-най үдэр һэн. Һара хахадһаа үлэсэ дуһалшье шииг нойто үзөөгүй мянган гектар шэниисын үргэн поли арай таһа гандашоогүйхэн, шатама, аяма халуун наранай элшэ доро гэншэнэ. Эндэхи ургамал бүхэн һүүлшынгээ хүсэ зангидажа, ногоон үнгөө табижа үшөөл үгэнгүй тэмсэнэ. Газарһаа өөдэ үндыхэшье шадалаа бараһан шэниисын богонихон залаа урууғаа харан, хүмэрин унан байһандал хлтаран, нугаран үзэгдэнэ.

— 23 жэлэй туршада энэ полиин ургаса муудахань,—гээд, Николай Иннокентьевич тэнгэри өөдэ хура бороо гуйһандал һарабшалан, үни удаан харана, илангаяа баруун хадын орой өөдэ хирэ хирэ болоод лэ шэртэнэ. Гэнтэ байра дээрээ хүдэлхэеэ болин, баруун хойшоо Дүшэ үндэр мундаргын орой шэртэһээр абяагүй зогсошобо. Тиин, гараа аалиханаар үргэһөөр орьёл дээгүүр баһа заажа,—харыт, нүхэд, бороо орохын тэмдэг лэ,—гэжэ бүхы сэдьхэлээрээ зүрхөө даран шэбэнэбэ.

Харан гэһээмнай уулын оройһоо һүүл татан мултарһан малгайн шэнээн үүлэн хүн зоной хараһаар байтар түргэн үдэжэ эхилбэ. Удабашьегүй һарьдагуудай орой дээгүүр зүүн тээшээ тэрэ һунажа, тэнгэриин ара хадые халхалһаар, түрүүшын дуһалнуудаар сүршэжэ одоошье эхилбэ.

Бороон ехээршье ороогүй һаа, бүхэли һүниндөө шэрбэжэ хоноо. Ган гасуур жэлдэ огторгойншье уһан хомордоо юм аалам гэхээр.

— Энээхэншье орожо, газарта ами зуулгаһаниинь болоо, болоо,—гээд, үглөөдэрынь Николай Иннокентьевич хоёр гараа өөдэнь зэргэ үргэн баярлажа, хүхижэ байгаа һэн.

Тэнгэри дахинаа сэлмэжэ, мүнөөхил халуун үдэрнүүднай баһал һубарилдажа, 20 хоногой туршада үргэлжэлөөшье һаа, саашаа тэсэжэ болохогүй гэһэндэл үнөөхи Дүшэ уулымнай «уурлажа» манатан тооһороод, һүни дүүрэн хура бороогоор сүршэжэ хонобо.

Иигэжэ багаханааршье һаа, Түнхэнэй газар дайда хоёрдохёо ами орожо һэргэһэн юм.

…ли дээрэ ажаллатараа иимэ шэрүүн зуниие нэгэтэшье үзөөгүйб,—гэхэ зуураа Николай Иннокентьевич бодолгото болон, ямар нэгэ арга ой ухаандаа бэдэржэ, бии байгаа бүхы дүй дүршэлөө хэрэглэхые оролдоно.

Теэд һанажа үзэхэдэнь, хэгдэхэ юумэн булта хэгдэһэн лэ байна. Наг шэбхэшье хэрэгтэй зэргээр гаргагдаа, элдүүрилгэ, тарилга хаһа саг соогоо хэгдээ. Хэгдэһэн юумэнэй эгээл һайниинь гэхэдэ: намартаа таряалан уһалагдажа, шииг нойто ехэтэйгээр уһа зуужа үбэлжөө. Ондоо ямар арга байхаб, үшөө юун хэрэгтэйб? Дуһалшье һаа, уһан лэ хэрэгтэй. «Биидээ бэлэн, үгыдөө бэрхэ», гансал уһан мүнөө хэрэгтэй. Хаанашье уһан үгыл. Ган гасуур жэлдэ тэнгэридэшье, газарташье уһан үгы.

Мүнөө харахада, лонхо хүхэ огторгой доро гандажа эхилһэн дайдаяа хайрлан, гайхан һууһандал Саянай мундарнуудшье зэнхын дуурана.

— Ямар хадаа энэ танай полиин ургаса иимэ халуунда тэсэмгэй бүхэ байна гээшэб? Ямар нэгэн таагдашагүй шэдеэр абарагдажа байһан шэнгил,—гээд, тэрээндэ хандахада...—Зүб даа, наукын шэди ехэл байна,—гээд, баһа нэмэжэ—ушарнь гэхэдэ, агрономиин хуули зүбөөр сахижа, газараа үтэгжүүлхэ, элдүүрилхэ, тэндээ тарилга хэхэ гэхэ зэргын хүдэлмэриие хаһа саг соонь үнгэргэхын хажуугаар, намартаа һайсахан уһалжа, газарта горитой шииг абхуулха хэрэгтэй,—гэбэ.

Зузаанаар уһа зуужа хүрэһэн газар нажартаа оройтожо гэдэнэ. Тиимэһээ һэрюун шиигтэй амисхалаар ургамалые бүхэли зундаа шахуу дороһоонь жэгнэжэ байна бшуу. Гадна элдүүрилгэ һайнтай газарта саг болзор соогоо таригдаһан ургамал түргэноор хүгжэжэ, ехэ халуунһаа үрдижэ, газараа һүүдэрлэжэ шадана ха юм. Хэды тиимэшье һаа, һаяын хоёр-гурбан үдэрнүүдтэ иигээд лэ халуун байгаа һаа, энэшье по…

...1936 ондо трактористын мэргэжэл һаял олоһон 18 наһатай Николай Иннокентьевичтэ Түнхэнэй МТС-эй директор Константин Базарович Пахахиновай хэлэһэн үгые мүнөө тэрэ дахин дахин һанажа, удха шанарайнь гүнзэгые гайхажа юрэдөөшье баранагүй. «Байгаалиһаа үршөөл хайра хүлеэнгүй, тэрэниие өөһэдөө баалан абажа шадая» гэһэн Мичуринай һургаал дээрэ үндэһэлэн, ямар хэмжээ абабал, газарай ашаг шэмын дээшэлхэ тухай МТС-эй директор хэлэһэн байгаа. Тиихэдээ газар зүбөөр элдүүрилхэ тухай онсолон зааһан байха юм.

Николай Иннокентьевич Сороковиков эдэ заабари, һургаалнуудые нангин сахижа ябаһанайнгаа ашаар 23 жэлэй туршада энэл, нэгэ газартаа таһалгарягүй ажаллажа, һайн амжалта туйлажа ябана. Эдэ 23 жэлэй түрүүшын долоон жэлдэ «Сибиряк» колхозойнгоо тракторна бригадые хүтэлбэрилһэн, һүүлэйнь 16 жэлэй туршада Түхэреэнэйнгээ отделениие толгойлжо ябана ха юм. Мүнөө жэл тус отделени аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээ. Отделениие даагша Николай Иннокентьевич Сороковиков республикын колхознигуудай конференци дээрэ, Эхэ ороной ниислэл Москва хотодо болохоёо байһан Колхознигуудай бүхэсоюзна съездын делегат болгогдожо һунгагдаба.

Байгаали дэлхэйн дэмжэлгэ эрдэм наукын шэди хоёрые хэрэглэжэ шадаһан хүн хаанашье илажа гарадаг. Түнхэндэ байгаалишье дэмжэдэг, ажалша хүнүүдыншье оролдосотой бэрхэнүүд юм. Энээн тухай нютагаархидай хэлэһэн: «гандадаггүй нютаг, газардадаггүй нүхэд лэ» гэһэн үгэ мүнөө хэрэг дээрээ тодорно.

Ш. БАЙМИНОВ.

Түнхэн.

АЖАЛАА ЭРДЭМ УХААНАЙ ЗААБАРЯАР ЭМХИДХЭХЭ

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коммунистнуудай тоосоото-һунгалтын партийна конференци һаяхан болобо.

Комбинадай партийна комитедэй секретарь Н. А. Костенко тоосоото элидхэл хэбэ.

Байгша оной 10 һара соо товарна продукци худалдаха түсэбөө комбинат 103,6 процентээр дүүргээ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 2,9 процентээр ехэ болоб. Энэ үе соо комбинадай ашаг олзо нэмэжэ, түсэбһөө гадуур 200 мянган түхэригэй олзо ороо.

СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын шиидхэһэнэй ёһоор Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ (НОТ) талаар жэшээтэ предприяти болохо ёһотой. Комбинадай, тэрэнэй үйлэдбэриин участогуудай партийна организацинууд, бүхы коммунистнууд энэ шухалын шухала хүдэлмэри толгойлон, бэелүүлхын тулада бүхы хүсэеэ зорюулжа, тоосоото үе соо хүдэлһэн байна.

Комбинадай партийна, ажахын эдэбхитэдэй үргэн суглаан дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тэрэнэй һүүлээр НОТ нэбтэрүүлхэ 16 түсэб зохёогдоо. Үнгэрһэн саг соо эдэнэй 12-ынь бэелүүлэгдэжэ, 135 мянган түхэриг алмалта олгоо. Уралан нарижуулгын дурадхалнуудай Ленинскэ жаса 1,5 дахин нэмэһэн байна. Энэ жэлдэ предприятида шэнэ түхеэрэлгэ техникэ ашаглалгада оруулха түсэб 230 процентээр дүүргэгдэбэ.

Комбинадай партийна комитедэй секретарь Н. А. Костенко конференциин делегадуудта эдэ бүгэдэн тухайда мэдээсэбэ.

Парткомой тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ 16 делегат хабаадаа. Холтосон руднигай главна инженер Н. Н. Попенко, шанаржуулгын фабрикын слесарь Л. Ф. Филиппов, Захааминай арадай театрай главна режиссер, РСФСР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. А. Соболев болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй Буряадай обкомой промышленно-транспортна таһагые даагша С. М. Хабалов конференцидэ хабаадалсаба.

Конференци дээрэ 9 хүнһөө бүридэһэн шэнэ партком һунгагдаба. Партийна комитедэй секретарлар Н. А. Костенко, секретариин орлогшоор А. Г. Викулин һунгагдаба.

А. БУТИН,
«Ажалай туг» газетын редакторай орлогшо.

УРГАЛТЫН ХАЖУУГААР ДУТАГДАЛНУУД

Аймаг дотор химическэ промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэ эхи табиһан предприяти болохо «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлени жэлһээ жэлдэ ургажа байна. Хэдэхэн жэлэй урда тэсэбэр сагаан шулуу малтан абалга дээрэ нэгэ кубай экскаваторнууд, тэрэнниие зөөлгэдэ «ЗИЛ» түхэлэй самосвалай ябадаг байгаа һаань, мүнөө 4 кубай экскаватор хүдэлдэг, 10—12 тонно ашаа даадаг, «КРАЗ-ууд», 28 тоннын «Белазууд» гүйлдэжэ байдаг болонхой. Бүтээсэ ехэтэй үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой.

Шулуу бутаруулха, жэжэ томоорнь илгаха фабрика ашаглалгада оруулагдаа. Шулуу ашаха хүдэлмэри дууһан оньһожоруулагданхай. Фабрика туласа түмэр харгы татагданхай. Энэ предприяти саашадаа улам хүгжэхэ, бүри ехэ хүсэтэй болохо арга боломжоор угаа ехэ. Хүдэлмэришэн зониинь бүри олон болгогдохоор, шэнэ орёо оньһотой техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдана.

Предприятиин хүсэнэй улам ургаха тума эндэхи партийна организациин, коммунист бүхэнэй үүргын бүри дээшэлжэ байһаниинь элитэ ааб даа. Өөрынгөө урдахи үүргые, табигдаһан зорилгонуудые яажа бэелүүлхэб, ажал хүдэлмэрез ашa үрэ ехэтэй хайшан гэжэ болгохоб гэһэн хөөрэлдөөн эндэ һая үнгэрһэн партийна организациин тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ болобо.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа хүсэндэнь хүргэхын түлөө коммунистнууд, бүхы коллектив габшагайгаар тэмсэжэ байна. Байгша оной түрүүшын гурбан һарын хүдэлмэриин дүнгөөр СССР-эй Химическэ промышленностиин министерствын "предприятинуудай дунда гурбадахи һуури эзэлһэн байна. Тиигэжэ 2800 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Юрэдөө, алхасаһа заашье һулаадуулаагүй байһаар. Арба һарын дүн гаргахада, продукци худалдаха түсэбөө 102,7 процент, худалдаанһаа олзо оруулха даабаряа 101,9 процент, хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй валовой продукци үйлэдбэрилхэ даабари 107,9 процент дүүргэгдэһэн байха юм. Гурбадахи кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр КПСС-эй Загарайн райкомой ба аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи һууриин түлөө «Татарский ключ» гэжэ карьероуправленидэ барюулагдаа һэн.

Энэ амжалтада партийна эхин организациин, коммунистнуудай оруулһан хубита ехэ. Партиин гэшүүдэй хахадһаа олониинь сэхэ үйлэдбэри дээрэ—шулуу малтагшадаар, фабрика дээрэ, автотранспортда, бусад цехүүдтэ хүдэлдэг юм. Олоной дунда партийна нүлөө гүнзэгырүүлхэ зорилгоор Бүлюутын карьер дээрэ, автотранспортна цехтэ партийна бүлэг байгуулагдаһан байгаа. Тэрэ ушар үйлэдбэриин ажал ябуулгада һайнаар нүлөөлһэн байха юм. Эдэ бүлэгүүдэй буридэлдэ ородог коммунистнууд һайнаар хүдэлхэһөө гадна, үйлэдбэриин хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, дутуу дундануудые усадхаха ябадалда хам оролсодог гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ.

Экскаваторай машинистнүүд Иван Воронин, Петр Ландин, машинистын туһалагша Аверьян Матвеев, электрослесарь Александр Попов, токарь Василий Карпуков, бульдозерист Иван Полянский, механик Евгений Машуков болон бусад түрүү зэргэдэ ябадаг, ажалай ульгэр жэшээ харуулдаг коммунистнууд юм.

Партийна организаци хадаа өөрынгөө эмхидхэн ябуулдаг нитэ-политическэ хүдэлмэриие үйлэдбэриин хэрэгтэй нягта холбоотойгоор эрхилдэг байна. Найман политинформатор вторник бүхэндэ ажалшадай дунда алибаа асуудалаар мэдээсэл хэжэ, һүүлэй һонинтой тэдэниие танилсуулжа байдагынь һайшаалтай. Управлениин директор нүхэр Сафронов, главна инженер нүхэр Ганицев, маркшейдер нүхэр Кашин, автотранспортна цехэй начальник нүхэр Матвеев коллективэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда уласхоорондын байдал тухай, предприятиингаа хэрэг үйлэнүүд болон ерээдүйн хараа бодол тухай лекци уншадаг, элидхэл хэдэг магтаалтай. Политическа һуралсалай эмхидхэл ба шанар яһала һайжараа гэжэ суглаан дээрэ хэлсэгдэһэн байна.

Гэхэтэй хамта тоосоон тухай үгэ хэлэһэн коммунистнууд коллективэй байдалдахи дутагдалнууд тухай, гүйсэд дүүрэн хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, нөөсэ дараса тухай онсолон тогтобо. Горитой дутагдал гэхэдэ, коллективэй дунда ажалай журам ушөөл һула байһаар. Тиихэдэ кадрнууд предприятиһаа олоороо хүдэлмэриһөө гаража ошоно, ажалдаа гээгдэжэ ерэхэ, хүдэлмэриин үедэ зайгуултаха ябадал олон. Үйлэдбэриин аппарадай хүдэлмэрилэгшэд хүдэлмэришэдэй дунда эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулнагүй. Энээн тушаа анхаралаа онсо хандуулхыень партбюро болон дирекциһээ шанга эрилтэ хэбэ.

Тоосоото үеын хугасаада партбюро профсоюзай, комсомолой болон нитын бусад эмхинүүдэй хүдэлмэриие муугаар хүтэлбэрилөө, бодото туһаламжа үзүүлээгүй гэжэ шүүмжэлэл хэглээ.

Н. КУЧУМОВ.

ЗҮБӨӨР ХУБААРИЛАН ТАБЯАД БАЙХАДА...

Партийна хүсые үйлэдбэриин шиидхэхы участогууд дээрэ зүбөөр хубаарилан табиһанай ашa үрэ һайн. Энээнһээ уламжалан, коммунистнуудай үүргэ болон харюусалга һураггүй дээшэлээ гэжэ Дээдэ Тайлсын совхозой тоосоото-һунгалтын партийна суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ. Үнгэрһэн тоосоото үедэ партийна эхин организацинууд, партком хадаа коммунистнуудай хүсые үйлэдбэри дээрэ ехээр гаргаха гэжэ нилээд оролдоо. Үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ байһан коммунистнууд нэрэдээ хүрэмөөр ажалланашье.

Жэшээнь, совхозой хонишод энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 85 хурьга абажа, һайнаар түлжүүлээ. Урданай коммунист Д. Д. Рассадин 99 хурьга зуун эхэ хонид бүхэнһөө түлжүүлжэ шадаа. Партиин гэшүүд Л. Н. Краснопеев, Г. Н. Скворцов, С. Е. Скворцов болон бусадай ажалай үрэ дүн һайн.

Нэгэдэхи ба хоёрдохи отделениинүүдэй һү һаалиин фермэнүүдые коммунистнууд П. Д. Борисова, Т. Н. Капорская гэгшэд хүтэлбэрилдэг юм. Эдэ фермэнүүдэй һайнаар хүдэлдэгынь юрын хэрэг бэшэ. Партиин гэшүүдэй өөртөө даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандаһанай, хүтэлбэрилхы шадабаряа улам мэргэжүүлжэ байһанай үрэ ха юм. Һаалишан, КПСС-эй гэшүүн Капитолина Красникова аймагай һаалишадай түрүү зэргэдэ алхална.

Үхэр бэлшээн адуулха, шахан таргалуулха хэрэгтэшье коммунистнууд лэ шалгарна. М. Н. Бакиров, В. Г. Демидов, Н. Я. Яковлев гэгшэд бусад нүхэдтөө ульгэр жэшээ харуулан, амжалта һайнтайгаар хүдэлнэ.

Коммунистнуудаа совхозой ажал дээрэ зүбөөр хубаарилан табижа, тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлжэ шадаад байхада, хэрэг үйлэ ондоо байна бшуу. В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлдэ дээдэ тайлсынхид һайн бэлэг бэлдэжэ байна. Тус ажахы мяха, һү гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэнхэй. Малай тоо толгой олон болгохо түсэб мүн лэ дүүргэгдэхээр хүлеэгдэнэ.

Үнгэржэ байгаа жэлэй хэды хатуу байгаашье һаань, үйлэдбэриин хэрэг һайн гэжэ тоологдоно. Энэ хадаа партийна организациин хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы үүргын дээшэлһые гэршэлнэ.

Гэбэшье хамаг юумэнь хуу һайн гэхын аргагүй. Отделениинүүдэй партийна эхин организацинууд һулаар хүдэлнэ. Тэдэнэр ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар мүртэй юумэ бүтээнэгүй. Энээниие мэдэжэ байгаад, партком бодото хэмжээ абаагүй байшоо. Дунда шатын хүтэлбэрилхы тушаалтадай мэдэрэл дээшэлүүлхэ гэжэ оролдогдоогүй, экономическа һуралсал эмхидхэгдээгүй. Тэрэнһээ боложо, үйлэдбэри гарза ехэтэйгээр эрхилэгдэнэ.

Г. МИХАЙЛОВ.
Хориин аймаг.

ЖАРАН НАҺАНАЙ ҮНДЭРЬӨӨ

ЗУРАГЛАЛ

I. УУЛЗАЛГА

1936 он. Манай парти, правительство Москва хотодо стахановецуудай нэгэдэхи съезд үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаба. Тиин ажалаараа алдаршаһан хүдэлмэришэ зон Москва хото уригдаһан юм. Тэдэнэй тоодо «Забайкалуголь» трестын Черновской шахтын эрхим нүүрһэшэн Назметдин Абстарович Каттыбаев оролсобо. Тэрэ Байгал далайн эрьеһээ Москва зорижо гараба. Тэндэ оронойнгоо түрүү нүүрһэшэдээр дүтэ танилсажа, ажал хэрэг тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө һэн.

Уданшьегүй бүлэг нүүрһэшэд Кремльдэ уригдаба. Тэдэнэй тоодо мүн лэ Назметдин Абстарович, оронойнмай суута нүүрһэшэн, стахановска хүдэлөөнэй эхи табигша Алексей Стаханов оролсобо. Холын холо Забайкалиин шахта соо хүдэлдэг Назметдин ажал хэрэгээрээ алдаршаһан Алексей Стахановтай Кремль соо уулзалдажа, танилсаха золтой байгаа һэн. Алексей Стаханов тиигэхэдэ Назметдинэй гарыень шангаар адхан:—Тан тухай дуулаа һэм, мүрысэхэ болоолди даа,—гэжэ хэлээ бэлэй.

Халаан соогоо 230 тонно нүүрһэ малтадаг нүүрһэшэнтэй мүрысэхэ гээшэш гайтай хэрэг. Гэбэшье Назметдин юумэнһээ сухарижа үзөөгүй. Тиимэһээ аха нүхэрэйнгөө дурадхалые дэмжэжэ:—Би тантай мүрысэхөөр бэлэнби,—гэжэ харюусаа һэн.

Тиигэжэ хөөрэлдэһөөр Кремлиин үргэн һаруул зал соо оробод. Назметдинэй сэдьхэл зүрхэн баяраар халижа, Москва хото эльгээһэн ажалша нүхэд тухайгаа шэбшэн домоглон байгаа һэн. Хажуу талын үүдэн нээгдэжэ, Михаил Иванович Калинин орожо ерэбэ. Тэрэ урин дулааханаар энеэбхилжэ бултанай гар адхан мэндэшэлэлсээд, нүүрһэшэдэй ажабайдалаар, ажал хэрэгээр һонирхобо. Тиин Алексей Стахановай үбсүүндэ Ленинэй орден, Назметдин Абстаровичай үбсүүндэ «Ажалай Улаан тугай» орден зүүжэ, эсэгэ мэтээр тэбэрин байгаа һэн. Гүрэн түрынгөө дээдын хайра шагналда хүртэһэн хүдэлмэришэ зон урматай хүхюунүүд Кремльһээ гараа бэлэй. Тэд Михаил Иванович Калининтай уулзалдажа хөөрэлдэһэнэйнь мартагдашагүй.

II. ЭДИР НАҺАН

Назметдин Абстарович эсэгээ һанадаггүй. Тэрэнэй оройдоол хоёртой болоод ябахадань эсэгэнь наһа бараһан байгаа. Эхэнь сүхэрхэдөө үхибүүдээрээ сүг Замятинай шахтада зөөжэ ерэһэн юм. Эгээл томо Алексей ахань шахтада хүдэлжэ эхилһэн. Шахта соо 13—14 час соо ажаллажа, голгүй эсэжэ, гартаа бусажа ерэхэ. Тэрэнэй олоһон мүнгэн эдихэньшье юумэндэ хүрэдэггүй бэлэй. 1919 ондо оройдоо арбан нэгэтэй Назметдин ахатайгаа сүг шахтада хүдэлхөөр шиидэһэн юм.

Эгээл түрүүшынхеэ шахта соо хүдэлхөөр ороһоноо хэзээдэшье мартахагүй. Малтагдаһан нүүрһэн мөри тэргээр шэрэгдэнэ. Юрэдөө энэ бүгэдые хараад зэбүүрхэмөөр һэн. Гэбэшье хүдэлхэ хэрэгтэй. Тиин бишыхан Назметдин морёор нүүрһэ шэрэхэ болобо. Хүшэр хүндэ ажал. Хараал шэрээл. Юрэдөө хүнэй тэсэхээр бэшэ бэлэй. Үдэр бүри газарай хүрьһэн хэмхэржэ хэдэн олон нүүрһэшэд гамтадаг. хосордог бэлэй. Тэд хүнэй хүсөөр баяжаһан Замятин хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэдхэхэ талаар ямаршье юумэ хэдэггүй байгаа.

Орон доторнай граждан дайн боложо байгаа. Сагаан сэрэгүүд, хари гүрэнэй интервентнүүд залуу Совет оронии унагааха зорилготой дайгаар эронхой. Бухы Забайкали тиигэхэдэ сагаантанай гарта байгаа. Хүдэлмэришэдэй шахта соо малтаһан нүүрһэ сагаантан лэ хэрэглэдэг һэн.

Уданшьегүй бүхы Эхэ оромнай хари гүрэнэй харата эзэмдэгшэдһээ сүлөөлэгдэжэ, Забайкалида Совет засаг тогтоо бэлэй. Тиигэжэ хүдэлмэришэд халаан соогоо найман час хүдэлдэг болобо. Юу хэлэхэб даа. Түрүүшын үедэ яһала хүндэ бэлэй. Гэбэшье хүдэлмэришэ зон эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа үзэгдөөгүй ехэ амжалтануудые түйлажа, олоной магтаалда хүртэжэ, алдаршадаг һэн. Эдир залуу Назметдин шэнэ байдалай ёһо гуримла түрүүшын үдэрһөө дадажа бүриншье эршэмтэйгээр ажаллаха гэһэн зорилго табина. Тиин халаанайнгаа даабари 80—90 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай ульгэр жэшээ хамта хүдэлдэг нүхэдтөө харуулна. Тэдэнэй хүдэлдэг Черновской шахтада пролетариадай агууехэ вождь В. И. Ленинэй нэрэ олгогдобо. Агууехэ багшын нэ-

рэ зүүһэн шахтын хүдэлмэришэд бүришье һайнаар хүдэлхэ гэжэ оролдодог, мүрысэн хүдэлдэг һэн.

Эршэтэ ажалай охин соогуур үдэр хоногууд үнгэрэн ошоно. Хэдэн олон жэл соо шахтада хүдэлһэн Назметдин дүй дүршэлтэй болежо, түрүү нүүрһэшэдэй тоодо ороно. Тиимэһээ хамта хүдэлдэг нүхэдынь шэнээр эмхидхэгдэһэн залуушуулай бригадын бригадир болгон дэбжүүлһэн юм. Бригададань 18 хүн хүдэлдэг һэн. Арбан найман ондоо һанал бодолтой зон. Тэд эдэнэр булта нэгэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллана.

Газарай гүн сооһоо нүүрһэ малтаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Эндэ зоригтой, бэлиг шадабаритай зон лэ хүдэлдэг. Энээн тухай бригадир залуу хүдэлмэришэдтэ һонирхолтойгоор хөөрэдэг һэн.

Тэдэнэй бригадада хүдэлдэг Василий Ушаков бэшэнэй дундаһаа онсо шалгардаг бэлэй. Ажалша бэрхэ, хүдэлмэридөө дурлаһан Василий модон тулганууды тодхоходоо, газарай хүрьһэ онгилон малтахадаа, үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг байгаа. Тиимэһээ ажалдаа амжалта түйлажа, алдаршадаг һэн. Хамта хүдэлдэг нүхэдынь Василиие ехэтэ магта ажалшан даа» гэжэ, лэй. Бригадынь гэшүү нэгэнэй түлөө, нэгэн түлөө гэһэн уряа доро байгаа. Залуу наһанай даруулан ажаллаһан На Абстаровичай бригада нүүрһэ малтажа орон суурхана. Тэдэнэй ажа тушаа газетэнүүдтэ б болоо. Залуушуул түйл жалтаяа улам арьбадхи тайгээр ажаллана.

III. ДЭЭДЫН ХАЙРА

1944 он. Манай сов баатар улаан сэрэгшэд фашистнарые бута сохи жа ябаа һэн. Тэд На Абстарович ехэ нүүрһ оронойнгоо промышле үгөө. Тиин дайсадые бу хо хэрэгтэ нилээд ехэ оруулһан юм. Эгээл алдарта нүүрһэшэн Нуурай шахтада хүдэ бэ.

Түрүүшын лэ үдэрһ шахтын ажабайдалаа бо, хүдэлмэришэдөөр Нүүрһэ малтажа эхил лаан соогоо 100 тонно малтажа, хүдэлмэриша хуулба. Тэрэ гэһээр оло туршада нүүрһэшэнээр дүй дүршэлтэй хүдэ мастер болгон дэбжүү Уданшьегүй нүүрһэ участогай начальнигаа дэг болоо һэн. Тэд На Абстарович залуушуул мүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ рал табина. Тэрэ ганса Нуурай шахта соо дүш нүүрһэшэнэй мэргэжэ гаа. Социалис Ажалай Г Тучинов мүн лэ Назме старовичтай хамта һурагшань байһан юм.

1948 он. Олон жэл со һэ малтажа эдэбхи гээр ажаллаһан Назме старович Каттыбаев «А Улаан тугай», мүн Лени деноор шагнагдаба.

— Хаанта засагай үе раарше хүдэлөө һаа, хүртэжэ баһуулан доро даг һэмди. Харин манай Совет орон соо һайнаа һан хүн юрөөл магтаал нэ. Гүрэн түрын хайра абана. Шадаал һаа, һай дэлхэ ёһотойбди,—гэжэ тиихэдэ уяран хэлэ гаа бэлэй.

Ю. ОРЕШ

ЭРМЭЛЗЭЛ ТҮГЭС ХҮ

Хүнэй ажабайдалда бэрхэшээл заримдаа тохёолдодог. Урмаа хухарангүй, түгэс этигэлтэй байжа, бэрхэшээл дабажа шадаһан хүн амжалта түйладаг байха. Залуу наһанайнгаа эршэ соо ябаһан Эля басаган энээн тухай һайн мэдэхэ. Гэбэшье анхан цехтэ хүдэлхэеэ ерэхэдэнь, хамаг юумэн һанаһаарнь бүтэжэ үгөөгүй. Үни удаанай хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болоһон хүдэлмэришэдһөө жэшээ абадаг һэн. Тиимэшүүл трактор, машинануудай тоһо үйлэдбэрилдэг цехтэ олон байгаа. Николай Федорович Мефед Полуэктович хоёр ажалай бодото жэшээ харуулдаг, залуу үетэндэ дуратайгаар туһалдаг һэн. Элидэ түрүүшын үеэр туһалаа һааб даа. Ойлгоо мэдээгүй юумыень ходо заажа үгэхэ.

Эльвира Евсеевна оролдолго хашаал холодоо гаргадаг тула түргэн сагай болзор соо коллективтээ хүндэтэй болоо. Гадна тэрэ хүдэлжэ байхынгаа хажуугаар Эрхүүгэй политехническэ институтда заочноор һуралсажа, амжалтатайгаар дүүргэжэ гараа һэн. Тэрэнэй мэдэлдэ 15 хүн. Үсөөншье зониие хүтэлбэрилхэнь түбэгтэй, бэрхэшээлтэй. Нүхэр Малханова хүн бүхэндэ анхаралтайгаар хандадаг юм. Ямар нэгэн оньһото түхеэрэлгын эбдэрэл, шалтагааниинь оложо, түргэн заһабарилуулхын тула хүсэ шадалаа гамнадаггүй. Хараалагдаһан номуудыень үзэдэг, үгышье һаа, дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэдэ хандажа, дутуу дундануудыень усадхуулхые оролдодог байна.

Үнгэрэгшэ хабар нэгэ иимэ ушарал тохёолдоһон юм. Эльвира Евсеевна үглөөгүүр эртэ ажалдаа ерэбэ. Урдань хододоо сэгтэй хүхюун ябадаг Галя басаганай уһатанги нюдэдые обёорходоо гэйхаа һэн. Галя оператораар хүдэллэг. Юун болобо, яаба гээшэб? Эльвира Евсеевна хажуудань ерэжэ:

— Галя,—гэжэ хандаба.—Яагаабши даа?

— Пеэшэмни оройдоошье хүдэлнэгүй. Хоёр час соо хүдэлгэжэ ядабаб,—гээд Галя нюдэнһөө уһа гараба.

— Галя, һанаагаа бү зобо даа. Хамта хараад үзэе. Заһаха байхабди,—гээд Эльвира Евсеевна дахуулаад, нүгөө таһалгада тодхогдоһон коагуляционно пеэшэндэ абаашаба. Даб гэһээр эбдэрһэн юумэ олоогүй. Яахаб? Нүхэр Малханова удаан бодолгото боложо байнгүй, мэргэжэлтэдтэ хандаха гэжэ шиидэбэ.

— Ши, Галя, ошожо амара даа. Халаанайнгаа һүүлээр эсээ ёһотойш,—гэжэ гуйхадань, Галя гэртээ харяа һэн.

Прессүүдые нэгэ нэгээрнь шалгажа үзөөд, ахалагша оператор Совескулда хандажа, дутуу дундыень элирүүлжэ тодоруулхыень дурадхаа һэн. Тиигээд инженер Хардин энэ хэрэгтэ хабаадуулагдаа. Станциие ашаглалгада үгэлсэгшэдэй нэгэн юм. Тэрэ нэн түрүүн түлишыень шалгажа үзэбэ. Дүршэл ехэтэй инженер эндүүрээгүй. Түлишэнь муу байшоо. Удангүй пеэшэниинь хүдэлжэ эхилээ һэн. Галя халаандаа гарахалаа баярлангүй байжа шадаагүй.

Эльвира Евсеевна Малханова юушьеб хэжэ эхилбэл захадань гаража һалаагүй амардаггүй.

Урмашуулгын шаа операторнуудай түсэ дүүргээшьегүй һаань ба. Иимэ таарууг хажуугаар тэрэ мин дахагүй байгаа. Улаа тебазын директортэ ха тай болоо һэн. Тэр асуудал шиидхэгдэ паар хүдэлжэ, үргэ үлүүлэн дүүргэдэг лэ урмашуулагдадаг

Эрдэм бэлигээ, мэр шэлүүлхын түлөө нова оролдожо байд нэй эгээн дутын ха Улаан-Үдын нефтеба вэй дунда элдэб асуу рэлдөө холо үнгэрэ

Нүхэр Малханова ведэй депутат юм. Зо һэн энэ үндэр этигэ хаяа үдэрһөө үдэртэ ябадаг.

М. С

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

СТАЛИНГРАДТАХИ БАЙЛДААНАЙ МУЗЕЙ-ПАНОРАМА

ВОЛГОГРАД. (ТАСС). Волгоградтахи сержант Павловай ульгэр домогто гэртэй, дайнай хурасхаал болгогдон үлөөгдэһэн тээрмын үлэгдэлнүүдтэй зэргэлээд, Волго дээрэхи хэрэмэй баатарнуудай габьяае мүнхэлхэ зорилготой Сталинградай байлдаанай музей-панорама баригдажа эхилээ.

Музейн залнууд соогуур, талмайнууд дээгүүрнь олон мянган экспонат, мүн тэрэ үеын буу зэбсэг — танкнууд, пушканууд, миномёдууд, панорамын байра сооxи хоёр мянган дүрбэлжэн метр хэмжээтэй уран зурагай полотно һууриая олохо байна. Тэрэнь гитлеровскэ Германиин 330 мянган сэрэгшэдэй хүреэлэгдээд, бута сохигдоһон тухай, Волго дээрэхи һүрөөтэй ехэ дайн байлдаанай зурагые элеэр харуулха.

Сталинградтахи байлдаанай музей-панорама баатар хотын шэнэ барилгануудай нэгэн болоно.

Орон дотор эгээн түрүүшээр Бакинскэ шиниэ заводто автомобилиин покрышкануудые нияха туршалганууд хэгдэжэ эхилээ. Хэрбээ нэгэ вулканизатор 12 покрышка заһабарилха 6 прессформо хангадаг байгаа һаа, автомат оньһон түхеэрэлгэтэй прессформо дээрэ 18 паар покрышка заһабарилжа шадаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: покрышкануудые нияха автомат түхеэрэлгэ. ТАСС-ай фотохроника.

ТҮРҮҮШЫН ЭЛЕКТРОСТАЛЬ

ВОЛГОГРАД. (ТАСС). «Красный Октябрь» гэжэ металлургическа заводто булад шудхадаг хоёрдохи цех хүдэлжэ эхилээ. Ноябриин 17-до түрүүшын металл үгтэбэ.

Энэнь Советскэ Союз дотор эгээл томо цехүүдэй нэгэн болохо. Ехэ багтаасатай нэгэ пеэшэн мүнөөдөө хүдэлнэ. Хоёрдохи пеэшэнгынь хабсаргагдажа, гурбадахи пеэшэнгэй һууринь бэлдэгдэжэ байна.

НҮҮРҺЭНЭЙ ШЭНЭ БАССЕЙН

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). Приморско геологууд Майха мүрэн шадархи үргэн тала дайдада нүүрһэнэй ехэ нөөсэ тодорхойлон элирүүлжэ дүүргэбэ. Приморско хизаарай урда зүгтэхи түлишын шэнэ уурхайн нөөсэ олон зуугаад миллион тонно гэжэ багсаагдана. Энэнь Алас-Дурна зүгэй үнинэй «кочегаркын» пеесэнүүдтэ нилээд ехэ нэмэри болохо байна бшуу.

Алас-Дурна зүгтэ 25 миллиард тонно шахуу нүүрһэн олдонхой! Энергетикэ болон арадай ажахын бусад һалбаринуудта шухала баазэ удаа дараалан байгуулагдажа эхилбэ. Приморско хизаарта хэдэ хэдэн шахтанууд һаянай ашаглалгада оруулагдаа. Харин тус хизаарай хойто таладань жэл бүри 8 миллион тонно нүүрһэ үгэхэ Бикинскэ нүүрһэнэй бассейн баригдажа байнхай.

Алас-Дурна зүгэй Сахалинскэ, Амарай, Магаданска областьнууд болон бусад районуудта шэнэ бассейнүүд, шахтанууд баригдахаар түсэблэгдэжэ байна.

ЭГЭЭН ЕХЭ БҮТЭЭСЭТЭЙ ЗАВОД

МИХАЙЛОВКА. (Волгоградай область), (ТАСС). Себряковско цементын заводой коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан абаһан социалис уялгануудаа болзорһоо урид дүүргэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 10 мянган тонно цемент барилгашадта эльгээгээ.

Заводтонь ажалай эгээл ехэ бүтээсэ түйлагдаа: һарын туршада хүдэлмэришэн бүхэниинь 224 тонно цемент үйлэдбэрилэн гаргаһан жэшээтэй гэхэ гү, али орон доторхи хүдэлмэришэн бүхэнэй дундуур бүтээсэтэй сасуулбал, хоёр дахин ехэ байна. Тус предприятида технологическа орёо хүдэлмэри оньһожоруулха, мүн ажалай эмхидхэл һайжаруулха хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулдаг юм. Машинистнууд—Социалис Ажалай Герой Петр Мордвинцев, Юрий Верещагин, Михаил Ермилов, Алесандр Серов гэгшэд эрьелдэдэг хүсэ ехэтэ хоёр пеэшэн жолоодожо, шанар һайнтай продукци үгэдэг байна. Автоматикын аргаар продукциин шанар һайжаржа, өөрынь үнэ сэн хямдараа. Себряковско заводой цемент уласхоорондын дэлгүүр дээрэ суурхадаг юм.

Гурбадахи кварталай дүнгүүдэй ёһоор, тус заводто 60 дахинаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

КАХОВСКО ДАЛАЙН ХАЖУУДА

ПРИДНЕПРОВСК. (Днепропетровско область). (ТАСС). Приднепровско ГРЭС барижа байһан барилгашад Запорожско областиин Ивановка гэжэ үнинэй тосхоной хажуудахи шэнэ талмайда гараба. Тиин Шэнэ-Днепровско ГРЭС бодхоожо эхилээ. Мүнөө ашаа буулгадаг бааза, Каховско далайн эрьедэхи скдалууд баригдажа байнхай. Асфальтаар хушагдаһан харгы татагдана, ашаа зөөжэ асарха түмэр харгы табигдана.

3 миллион 600 мянган киловатт хүсэтэй Шэнэ-Днепровско ГРЭС Приднепровско теплоэлектроцентралиин хүсэнһөө 1.5 дахин ехэ юм. Станциин байшан соо тус тустаа 300 мянган киловатт хүсэтэй дүрбэн энергоблок, мүн тус тустаа 800 мянган киловатт хүсэтэй гурбан эне тодхоогдохо.

Станцитай зэргэлээд шадай ба энергетигүүдэ бодохо байна.

ХҮДӨӨ ТОСХОНУУД У ХҮГЖЭНЭ

Россиин Федерациин барилгашад совхозууд сад һуурин тосхонүүдэ эхинһээ хойшо миллион дүрбэлжэн метр талмай байрануудые бариа. Т проектнүүдээр баригдаһан талнууд, һургуулинууд, б цанууд, ажаһуудалай хэ жэ хангадаг комбинадуу бүүдэй саадууд Поволжь бириин, Алас-Дурна зүгэй сад районуудай тухай шэнэдхэн хубилгаа.

Үйлэдбэриин байшануу дан түргэнөөр баригдаһа рэгшэ жэлэй анэ үетэй бал, малай байранууд бол сад объектнүүдэй тоо олошороо гэжэ РСФСР-эй гэй барилгын министе ТАСС-ай корреспондентдэ сэбэ. Ашаглалгада оруул оньһожоруулагдамал фер лэй байрануудта 138 толгой эбэртэ бодо мал мянга үлүүтэй толгой ямаад, гахайнууд байха.

Гэхэтэй хамта хэдэн олон ваторнууд, ороохо хатаа хеэрэлгэнүүд, хартаабха овощ хадагалха байрануу хоогдоо.

ҮНЭН ЁҺО САХИН БАРИМТАЛГЫН ҮЛЬГЭР ЖЭШЭЭ

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

...ЭГ ДЭЛХЭЙ дээрэ ...хүн түрэлтэн В. И. ...өөр 100 жэлэй ойе ...бэлэдхэл хэжэ бай... гайхамшаг хүнэй ...ябуулгаарнь, бодо...эреэрнь үргэн нии... ушар улам үргэдэ...тэдээ мүнхэ һургаа..., гүрэнэй болон ...уулалтые ударидаха ...нь хүн бүхэнэй ан...ха юм.

...лэй парти байгуул... пролетариадай дикта...уулхын түлөө тэмсэ... болон арад түмэнэй ...үүсэн бодоһон янза...тай эрид шууд тэм...хидхэлэй ехэ ажал ...жэ байхадаа, Влади... хүтэлбэриин өөрсэ дүй ...онсо шэнжэтэй онол ...о шадаһан.

...эмхидхэн ябуулха ... дүршэл хадаа олон ...үүдһээ бүридэдэг юм. ...тикые адли тэгшээр ...олбоһон үзэл сурта...лэй ажал ябуулга, ... гүн мэдэрэл ба пар...урим баримталга, ре...далайса ба коммунис ...ари, үргэн ниитэтэй ..., таһаршагүй холбоо ...уулга, ниитые һурга...ргэжэл ба өөрөө тэ...дэнһээ һургаал заабари абаха ябадал, хамтааран хүтэлбэрилгэ ба дааһан хэрэгэйнь түлөө хүн бүхэнэй харюусалга тогтоолго, кадрнуудта анхаралтайгаар хандалга, тэдэниие шэлэн абаха болон зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэг гэхэшэлэн олон янзын зүйлнүүд тэрээндэнь багтан ородог шуу.

Хүдэлмэри эмхидхэн ябуулха, ленинскэ арга дүршэл болбол юрэ бусын зүйлнүүдһээ нэгэдэн бүридэдэг бэшэ, харин хоорондоо нягта холбоотой, бэе бэеһээ дулдыдадаг арга дүршэлһөө, түхэл маягуудһаа бэелнэ. Энэ хадаа манай партиин ба арадай коммунис общество байгуулжа байха үедөө бэелүүлхэ ажал ябуулгын гол зэбсэг, гол арга дүршэлынь болоно.

Тиимэһээ энэ арга дүрые зүбөөр ойлгохо, хэрэглэхын тула ходол Ленинтэй зүбшэжэ байха шухала. Тэрэнэй гүн гүнзэгы удхатай научна болон теоретическэ сурталые зэбсэг болгон баримталха, зохёолнуудыень шудалха, бүхөөр толгойдоо хадуужа абаха ёһотойбди. Агуу багшын һанал бодолые ойлгожо абахаһаа гадна, мүн тэрэнэй арга дүршэлые ябуулжа байһан хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэхэ уялгатайбди. Үзэл сурталай гүн мэдэрэлтэй байха ба партийна ёһо гурим баримталха эрилтэ хадаа агуу ехэ Ленинэй бэшэһэн зохёол бүхэндэ гүнзэгыгөөр нэбтэрэнхэй. Энэ шэнжэ шанарынь тэрэнэй ажабайдалай, ажал хэрэгэй гол удхань болодог гээшэ.

В. И. Ленин—үнэн сэхэ, этигэл түгэс марксист мүн. Тэрэ революционно теори улам хүгжөөгөө, тэрэниие хазагайруулхые хүсэгшэдтэй хайра гамгүйгөөр тэмсээ. Революционно теоригүйгөөр революционно хүдэлөөн гээшэ байха ёһогүй гэжэ Ленин заагаһан бэлэй. Олониитые бэедээ татаһан революционно теори хадаа материальна бодото хүсэн болон мандадаг. Социалис үзэл сурталай удха шанарые бишыханааршье доройтуулхые һэдэлгэ, тэрэнһээ хадуурха ябадал болбол буржуазна үзэл сурталые хүсэтэй болгохо зэргэтэй гэжэ Ленин бэшэһэн байна. Октябриин урда тээхи үе сагта оппортунизмда эсэргүү тэмсэл В. И. Ленин эрид шууд ябуулһан гээшэ.

В. И. Ленинэй партийна ёһо гуримые нарин нягтаар баримталдаг байһые имэ жэшээ гэршэлнэ. Партиин Уставые гүйсэд дүүрэн сахиха, партиин ЦК-гай шиидхэбэринүүдые эрхэ бэшэ дүүргэхэ, партийна журам нарин нягтаар, хэлбэришэгүйгөөр сахиха эрилтэ бүхы коммунистнуудта, нэн түрүүн өөртөө тэрэ табидаг бэлэй. Ажал хүдэлмэреэр хэды ехэ байбашье һаа, Кремлиин подрайкомой бүридэлдэ байһан тулада тэндэ зарлагдадаг партийна суглаанда хабаадаһан лэ байдаг һэн. Суглаанай заагдаһан болзор соогоо эхилээгүй һаань угаа дураа ехээр гутадаг, энэ ушарые гурим эбдэһэн зүйл гэжэ тэмдэглэдэг һэн. Нэгэтэ суглаанда эртэшэг ерээд, сонхын хажууда һуугаад, газетэ уншажа эхилбэ. Суглаан саг соогоо эхилбэгүй. Суглаа үнгэргэхэ харюусалгатай хүн зал соо һуугшадта хандан: «Нүхэдүүд, суглаагаа эхилжэшье болохоор байнабди. Теэд нүхэр Ленин ерээгүй байна» гэбэ. Ильич тэрэ дары: «Би гурбан газетэ уншажа дүүргээб. Ингэжэ сугларжа болохо юм аал?» гэһэн гэхэ.

Журам болон партийна ёһо гуримые алишье талаһаань сахиха гээшэ гол шухала зүйл гэжэ Ленин ходо һургадаг һэн. Энэниие Буруушаалга хадаа буржуазин аша туһада пролетариадай зэбсэг хуряаһантай адли гэжэ тэрэ тоолодог байгаа. Партиин журам бэхижүүлхэ эрилтэ коммунистнуудайл үмэнэ табяад һуудаг бэшэ, харин Ленин багша өөрөө тэрэниие ехэ наринаар сахидаг бэлэй. Бэеынгээ элүүрые хайхарангүй тэрэ ехэ нэтэрүүгээр хүдэлдэг һэн. Совнаркомой Түрүүлэгшые амаралтада гаргаха гээшэ тиимэ амар хэрэг бэшэ байгаа. Хэды шанга, заб сүлөөгүй хүдэлжэ байбашье, ЦК-гай шиидхэбэриие дүүргэхэ гэжэ оролдодог бэлэй. Тиимэ сагай болоходо, «амаралтада хэзээ гарахыемни захирха байнат?» гэжэ асуудаг һэн. Амаралтада гарахадаа, ЦК-гай абаһан тогтоол тон наринаар дүүргэдэг, саг соонь гараад, болзор соонь хүдэлмэридөө ороод лэ байха.

Партийна журам сахилга гээшэ бүхы гэшүүдэй, юрыншье коммунист байг, дээгүүршье тушаалтай байг, нэгэ тэгшэ бэелүүлхэ уялга мүн гэжэ Ленин тоолодог һэн. Тусхай эрхэ, хүндэ ямба, хүнгэлэлтэ гэжэ энэ ушарта хэндэшье үгтэхэ ёһогүй гэдэг байгаа.

Ленин багшын хүдэлмэриин гол шэнжэ шанарынь гэхэдэ, партиин хараалһан хараа шугамые заатагүй хүсэндэнь хүргэхэ гэжэ хэлбэришэгүйгөөр тэмсэдэг ёһо гуримтай байһан. Маркс, Энгельсын гүн суртал хамгаалха үедөө, революциин, партиин, Совет засагай ерээдүйн ехэ хэрэгые аршалан хамгаалхадаа, бишыханшье буулта сухарилта тэрэ хэжэ үзөөгүй юм. Харин марксизмын үзэл сурталда, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ урбалта хэһэн хүнүүдтэй эрид шууд хахасадаг һэн. Плеханов ба Мартовые түрүүшээр хүндэлдэг байһан аад, теэд тэдэнэй оппортунис харгыда ороходонь, тэдэнһээ эрид хахасаһан нэгэ баримтые эндэ һануулжа боломоор.

Ехэшье, багашье хэрэг шиидхэхэдээ, тэрээндэ хододоо партийна ёһоор Ленин багша хандадаг байгаа. Хэрбээ гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ алдуу гаргаһан ушарай тохёолдоо һаань, гэмтэ хүнүүдые нюур сахингүй зэмэлхэ эрилтэ табидаг һэн. Орджоникидзын ажабайдалда нэгэ имэ ушар болоо. Тэрэниие партиин ЦК Кавказ эльгээһэн байгаа. Тиихэдээ нютагай хүтэлбэрилэгшэд тушаа оосогүй аяг зан гаргаһан гэхэ. Тэрээн тухайнь Ленинде дуулгаһан байгаа. Орджоникидзые дүтэ таниха, хилын саана байхадаа сугтаа хүдэлһэншье һаа, тэрээндэ хэһээлтэ үзүүлхэ эрилтэ хэһэн юм.

Заримдаа В. И. Ленинииe һайн абари зантай, уян сэдьхэлтэй, хамаг юумые хүлисэдэг хүн гэжэ һанамаар байһан. Владимир Ильич, үнэхөөрөө, хүндэ анхаралтайгаар хандаха, хүндэ юумэ ойлгуулха, саг соонь дэмжэхэ, зүбөөр нүхэрөө магтаха шадабаритай, гүн ухаатай хүн байгаа бшуу. Гэхэ зуураа захиржа, засаг хэрэглэн, ажал хэрэгэй түлөө шухала болоо хадань, угаа шангаар зэмэлэн хэһээжэ шададаг байба.

СНК-гай заседани дээрэ абтаһан шиидхэбэридэ дураа гутанги зан гарган, үсэрхэлдэжэ, портфелеэ хаб-яб хаагаад, Гүрэнэй банкын правлениин түрүүлэгшын үүдэн тээшэ алхахадань, В. И. Ленин: «Бусагты гэдэргээ! Та хэн гээшэбта? Хаанаһаа Танда имэ һүрхэйтэхэ зан, амбан һайдай аашa ушарха болооб? Таниие Гүрэнэй тушаалда арад зон һуулгаа. Тэрэл арадтнай Таниие һамна үдьхэлхэ ёһотой!» гэжэ хэлээ һэн.

Совет засагта эсэргүүсэн, тэрэниие унагаахын зорилго табидаг дайсад тушаа ямар нэгэн уярхы сэдьхэлтэйгээр хандаха ушарые Ленин эрид шууд буруушаадаг һэн. «Уян сэдьхэл гаргалга хадаа дайнай үедэ хара амяа харагшад шэнгеэр гэмтэ ябадал хэһэнһээ бага бэшэ ушар. Ёһо гуримһаа, журамһаа хазагайрһан хүн болбол дайсадые өөһэдынгөө дунда оруулна гээшэ» гэжэ тэрэ хэлэдэг байгаа.

Дээдэ органуудай шиидхэбэринүүдые тэдэндэ мэдэлтэй эмхинүүдэй болон тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй эрхэбэшэ дүүргэлтэ болгохо эрилтэ мүн лэ ленинскэ ёһо гурим баримталгын нэгэ шухала зүйлынь болоно. Энэ гурим эбдэлгэ хадаа эхи эмхигүй, журамгүй байдалда оруулха, демократическа централизмын гол ёһонуудта түбэг татаха, гүрэниие болон арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ һаад ушаруулха ябадалда хүргэнэ. Тус гурим эбдэһэн хүнүүдһээ Ленин тон шанга асуулта хэдэг байгаа. Нэгэтэ Ленинградай ажалай коммунын эдеэ хоолой талаар комиссар А. Е. Бадаев Наркомпродой гаргаһан захиралта дүүргээгүй һэн. Ленин тэрэ дары заабари үгөө: «Бадаевта шанга гэгшын аман зэмэ тохохо. Центрһээ үгтэһэн үшөө нэгэ захирхы бэшэгые дүүргэнгүй байбалнь, бидэ тэрэниие сүүдтэ үгэхэбди. Энээнтэй наадажа болохогүй».

Теэд өөрынгөө хэрэгэй яахадаа буруу байһые ойлгонгүй, бэеэ үмөөрхэ, энэ зэмэлэлгэ «Центрэй ямар нэгэн бүлэгэй аашa» гэжэ тоолоод, өөрыень ондоо хүнөөр һэлгэхэ тухай асуудал Бадаев табиһан юм. Тиихэдэнь Ленин Бадаевта имэ харюу үгөө: «Та бү янгархагты, ямбата хүүхэн бэшэт». «Өөрынгөө бүхы ябуулгые эрхэ бэшэ (!) «зүб дээрэ» тоолоно гүт» гэжэ бидэ Танһаа асуугаа бэшэ (Энэ энеэдэһэ хүрэмөөр!), харин Та Центрэй бүхы захиралтануудые дүүргэлтэ болгоо гүт гэжэ асуугаа һэмди. Та энээн тухай анирүгй байнат!

Хүдэлмэрилэгты, тушаалһаа буухыетнай бидэ хүлеэн абанагүйбди. Саашадаа Центрэй бүхы захиралтануудые дүүргэлтэ болгогты, ямар нэгэн «аашa тухай» зохидгүй тэнэг юумэ бү хэлэгты».

Революционно хуули ёһо сахихыень В. И. Ленин совет бүхы эмхи зургаануудһаа, хүнүүдһээ эрилтэ хэдэг байгаа. ВЧК-гай ажал ябуулгые партийна хиналта доро абаха, тэрэнэй бүридэлые һайжаруулха, хүдэлмэриень тодо һонор, шууд бүтээсэтэй байлгаха дурадхал оруулһан байха юм. Тэрэнэй дурадхалаар, «Худэл мэдээсэлэй түлөө гэмнэхэ тухай» декрет СНК абаһан байгаа. Ингэжэ революционно хуули ёһо сахилга хадаа Ильичэй эгээл шухалада тоолодог хэрэг байһан. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдэй үедэ Ильичтэ мануфактурын пай ехэ болгохыень гуйжа, хүнүүд хандаһан байгаа. Теэд энэ асуудал шиидхэхэ аргагүй байһан тушаагаа В. И. Ленин ингэжэ хэлэһэн гэбэл: «Конституциин ёһоор Совнаркомой дээдэ тээ байдаг ЦИК-ай Президиумээр энэ асуудалай шиидхэгдэһэн тула Совнаркомой түрүүлэгшэ байһан би, Совнаркомшье тэрэ шиидхэбэри хубилгаха эрхэгүй».

Партиие бэхижүүлхэ, дээрэлхэг зан гаргалгатай, оһол һанаа амар һууха ябадалтай тэмсэхэ хурса зэбсэг болгошо шүүмжэлэл ба шүүмжэлэлгэдэ тон анхаралтайгаар хандадаг байгаа. Тиихэ зуураа, дутуу дунданuудые, алдуу эндүүнүүдые, задагай һула байдалые зоримгойгоор элирхэйлхые Ленин уряалдаг һэн.

Пролетарска революциин вождиин ажабайдалай ба ажал ябуулгын али олон жэшээнүүд, баримтанууд хадаа коммунистнуудай үзэл сурталай талаар хатуужанги, сэбэр сэхэ, партийна ёһо гурим нарин шангаар сахин баримталдаг байхаар хүмүүжэлгын тодо һонор заабари, һургаал боложо үгэнэ. Имэ дээдэ зэргын мэдэрэл хадаа ганса теори шудалалгаар туйлагдаха бэшэ, харин коммунис үзэл сурталда гүн этигэлтэйгээр, хандаха, баримталан бэелүүлхэ гээшэ коммунист бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй нангин уялгань мүн.

А. СКОЛЬЖИКОВ,
Эрхүүгэй политехническэ институдай КПСС-эй түүхын ахамад багша.

БАГА ХЯМГАДАЛҺАА ЕХЭ АЛМАЛТА

...нэй һабаһаа, үрэмдэ...үүдһаа сүүдхэ соо 95 ...ган кубометр уһан ...рэнэй гурбанайнь хо... промышленна үйлэдбэ...шэнь улад зоной гэр ... хэрэглэмжэдэ гарга... Жэшээлхэдэ, нооһо ... Улаан-Үдын фабрика ...дбэриингөө хэрэглэм...эдээ 16 мянган кубо... хэрэглэнэ.

...уһа бүлэхэ, соргонуу...уулха, хэрэглэгдэһэ... тэрэниие сэбэрлэхэ. ...—эды ехэ хүдэлмэри ...н горкомхозой водо... канализациин управ...тагданхай.

...авлениин коллектив ...хэ байдалда хүдэлхэ ...н бэлэдхэлтэйб, уһаар ... хэрэглэмжэ хангаха ...гшадай захяа яма...гэжэ байнаб? Улаан... советэй коммунально... саг үргэлжын ко...залжаэтэ заседанида ...лал табигдаба.

...һан управлениин мэ...най ажахые эрхилдэг ...р предприятинууд, го...лсэнүүдтэ тодхогдоһон ... 180 гаран колонко...аһаа бүлэжэ гү, хү... зоожэ уһа суглуул... будкануд үбэлэй ян...үйтэндэ һаадгүйгөөр хүдэлхөөр бэлэн. Гэхэ зуура, энэ тэрэ дутагдал бии. Жэшээнь, уһанай колонконууд дулаалагдажа бултадаа дүүрээдүй гэжэ шалгалта хэһэн депутадууд тэмдэглээ. Комиссиин заседани дээрээ тоосоһон управлениин начальник нүхэр Н. И. Михайлов үбэлэй хүйтэндэ промышленна предприятинуудые, улад зониие хэрэгтэй соонь уһаар хангаха ябадалдамнай ушаржа магад түбэг бэрхэшээлнүүдые уридшалан дабахын тулада бүхы хэмжээнүүдые абажа байнабди, абахашьебди гэжэ депутадуудай саг үргэлжын комиссиие найдуулба.

Холын зөөбэритэй уһатай үйлсэнүүдтэ, жэшээлхэдэ, «Свобода», «Дамбовая» гэжэ гудамжануудта водоколонконуудые нэмэжэ тодхохо, «Южный» гэжэ тосхондо үрэмдэмэл шэнэ худаг малтажа, дээрэнь будка бариха гэһэн захяа дүүргэгдэжэ эхилээдүй. Хэжэ захалагдаһаншье хүдэлмэри тон ехээр унжагайрна. Һунгагшадай дурадхал һанамжада хайша хэрэгээр хандаха гээшэ тэсэшэгүй ябадал мүн гэжэ комиссиин гэшүүд сэгнээ. Һунгагшадай захяагаар дурадхагдаһан уһа хангалгын шэнэ барилгада шухала проект, хэрэгтэй мүнгэ зөөри, эдлэл материалнуудые түсэблэн хараалаад, декабрь һара соо горсоведтэ эсэслэн баталуулжа, ерэхэ жэлдэ бүгэдыень бодхожо дүүргэхыень комисси горкомхозой управлениин главна инженер нүхэр Г. М. Виноградовада, водопровод ба канализациин управлениин начальник нүхэр Н. И. Михайловта дурадхаа.

Уһанай гаргашалга али болохоор хямгадаха, сорго түхеэрэлгэнүүдэй хүсэд бүтэн байдаггүй ушарһаа хии тала руу уһанай гоожодог, хородог ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ тухай комиссиин заседани дээрэ хөөрэлдөөн дэлгэрээ. Айлнуудай квартира доторхи уһанай крануудай дуһадаг, гоожодог дээрэһээ ехэ уһан миил хосорно гэжэ тодорхой баримтанууд харуулагдаа. Буряадай барилгын управлениин хүдэлмэришэдэй байдаг квартирануудта депутадуудай ябажа шалгалта хэхэдэ, 100 айлнуудай 60-найнь уһанай кранууд гоожодог байба. Зүүнэй шэнээн нарииханаар гоожодог нэгэ кранаар сүүдхэдээ 100-аад литр уһан дэмы тала руу гоожодог гэжэ хэлсэдэг. Энээниие болюулхые айл бүхэнэй оролдоо байбал, бүхы город дээрэмнай хэды шэнээн уһан алмагдаха жэшээтэйб?

Дээрэ хэлэгдэһэн управлениин предприятинууд, һубаг канализаци болон будка, колонконуудынь Улаан-Үдэ городой уһанай хэрэглэмжын миил хахадынь хангадаг. Нүгөөдэ хахадыень городой томо томо промышленна предприятинуудай уһа хангалгын ажахынуул даана. Тиимэһээ уһаар хангалгын талаар ниислэлнай юрэнхы дээрээ ямар байдалтайб гэжэ ажалшадай депутадуудай городой Совет, коммунально-гэрһуудалай талаар тэрэнэй саг үргэлжын комисси һонирхохо, дутуу дунданuудыйнь элирүүлхын, усадхахын тулада хэмжээ абаха уялгатай.

Тиин бүхы городые үргэлжэ дээрэнь уһаар хангаха ябадал ямар байдалтай, бэлэдхэлтэй байһан тухай комиссиин заседани дээрэ хүсэд хэлсэгдээгүй. Юун бэ гэхэдэ, уһа хангалгын өөһэдын эмхинүүдтэй предприятинуудай тушаалтан тус заседанида уригдаагүй. Горкомхозой водоканализациин управлениһээ бэшэ уһанай ажахы эрхилдэг бусад предприятинуудай үбэлэй хаһада ямар бэлэдхэлтэй байһаниинь шалгагдаагүй үлэшэһэниинь гэмшэлтэй. Гэхэ зуура, городой зарим газарта, плангаа уһа хангалгаар ондо ондоо эмхинүүдэй хүдэлдэг газарта, дутуу дунданууд үзэгдэнэ гэжэ мэдээсэлнүүд ородог байна. Энээниие Улаан-Үдын горсоведэй коммунально-гэрһуудалай талаар саг үргэлжын комисси саашадаа анхаралдаа абаха бэзэ.

Ц. ДУГАРОВ.

КРЕМЛЬ. Троицка үүдэнүүд. В. И. Ленин 1918 оной мартын 12-то Троицка үүдээр орожо, Кремльдэ ерэһэн юм. Энэнь Советскэ правительствын Москва ерэһэнэй һүүлээр болоһон эгээн түрүүшын ушар. ТАСС-ай фотохронико.

...ГААН БАЙШАН ШАХАРДУУ ...ДАЛДА ОРОНХОЙ

...р Америкэдэ хэзээ...дөөгүй юм! Холбоото ...бүхы газар дээрэ—Ат...лайн эрьеһээ Номгон да...лайн эрэтэр болоһон прави... эсэргүү имэ ехэ ма...уүд урда тээнь болоо...ц американ ба дэлхэйн ...оно. Вьетнамдахи ур...ай дайн байлдаае бу... демонстрацинууд Ва..., Нью-Йорк, Сан-Фран...иско, Бостон ба бусад ...эдэ үдэрнүүдтэ болоо. ...и дайн байлдаае ...ердай «эгээн лэ үсөө...дэмжэнэ гэжэ тооло... худал буруу байһые ...аруулжа үгэнэ. Прези...ксон, вице-президент ... үгэ хэлэхэдээ, пра... «олонхиднай» дэм...баталан хэлэдэг бай...е хараһан хүнүүдэй ...ёһоор правительства...дэ демонстраци...оо бүхы ажалай хү...үүд, хүдэлмэришэд, ... солдадууд, багшанар, ...маашад, гэрэй эзэн ..., политическэ ажал ... юристнүүд болон бу... Демонстрацинууд...ша бүхэнэй нэгэниие ...х ханинарынь дэмжэ...нэжэ. Тиимэһээ Вьет...нгтоной бэелүүлдэг ... Холбоото Штадуудай ...лээд олонхинь эсэр...н тобшолол американ ...а үндэһэ баримтатай...гээшэ.

...цууд хадаа сэрэгэй ... абажа, ашаг олзо ...ополинуудай эрмэлзэл...шуһаа гаргалгые хү...ША-да өөһэдэйнь хүн ...эй ядуугаар ажаһуу... уршагта муухай дайн ... шэнэ миллиардну...лгые американ арад ...ана. Өөрынгөө арадһаа правительствын гансаардан таһаржа байһые Холбоото Штадуудта дэлгэрһэн дайнда эсэргүү хүсэтэ хүдэлөөн гэршэлжэ үгэнэ. Вашингтоной засаг түрэ баригшад нэлэнхы арад зонһоо гансаардан таһаранхай гэжэ ниислэлдэ болоһон демонстрацинууд тухай «Вашингтон пост» газетын корреспондентын хөөрэһые анхаралдаа абангүй орхихоор бэшэ. «Арад зонһоо полициин харуулнуудаар хүреэлэгдэһэн правительствын өөрыгөө гансаарданги болгоһые элеэр харуулжа үгэнэ...»

«Никсон гү, али Агнюгай арад зоной һанаа амаруулжа шадахаар баримтануудгүй дайнда эсэргүүсэгшэд тоолоно гээд Англиин «Гардиан» газетэ бэшэнэ.

Бүгэдэ ниитын дурагүйлхэлгые американ засагаархидай хүлеэжэ байха үедөө мэгдэһэн тухай «Аполлон-12» гэжэ замбуулинай онгосын табилгын үедэ харагдаһан байна. Кеннедиин нэрэмжэтэ хушуун дээрэһээ онгосын ниидэхын урда тээхэнэ ехэ залинта аадарай болобошье, ниидэлгын хүтэлбэрилэгшэд хараалагдаһан программаяа таһалдуулхагүй гэжэ шиидэһэн байгаа. Энэнь заһаршагүй хойшолондо хүргэжэ магад байгаа бшуу. Ниидэлгын түрүүшын минутануудта сахилгаанай болоһонһоо уламжалан, онгосые электрын элшэ хүсөөр хангалгада һаад ушараа гэжэ замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар национальна управлениин мэдүүлгын ёһоор эли болоо. Имагтал 20 секундын үнгэрһэнэй һүүлээр түлишын элементнүүд хүдэлжэ ороо. Энэ бэрхэтэй ушарай тохёолдоходо, космонавтнуудай һудалай сохисо минута соо 140 болоод байгаа. Гэбэшье онгосын командир Ч. Конрад газарта мэдээсэхэдээ, залинта аадарай боложо байһан үедэ онгосонуудые табихагүй тухай асуудал хаража үзэхые дурадхаа.

Ниидэлгын хүтэлбэрилэгшэд залинта аадарай боложо байхада ниидэлгые зүбшөөхэдөө, «Аполлон-12» онгосын экипажда угаа ехэ аюул тохёолдуулһан байна гээд американ хэблэл бэшэнэ. Ниидэлгэ хэхые американ засагаархид баалаһан байгаа ёһотой гээд багсаагдана. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр орон доторхи политическэ ябуулгануудһаа олониитын анхаралые һамааруулхые хүсэдэг байгаа бшуу.

Вьетнамдахи уршагта дайн байлдаае түргэнөөр болюулхаб гэжэ жэлэй урда тээ президентын һунгалтын кампаниин боложо байхада Никсонэй үгэһэн найдуулга дүүргэгдэдэггүй байһаар США-гай арад зон ехээр урмаа таһардаг болоо. «Вьетнамдахи политикые хубилгахын тулада мүнөөнэй захиргаанда яһала ехэ үе саг бии байгаа. Энээнэй тулада юун хэгдээб? Юушье хэгдээгүй!» гээд США-дахи негритян хүдэлөөнэй элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэ пастор Ральф Абернети Сан-Францискодо болоһон ехэ митинг дээрэ мэдүүлээ.

Арадай эрилтэнүүдые американ правительствын хэрэгсээдэггүй, Вьетнамда ээрхэг түримхэй хараа шэглэлэй урда мэтэ үргэлжэлүүлдэг байһые ноябриин 3-да президент Никсонэй хэлэһэн үгэ гэршэлжэ үгэнэ. Үнэндөө президент хадаа Вьетнамһаа американ сэрэгүүдые гаргахаһаа арсаа, американ жадануудаар дэмжэгдэһэнэйнгээл ашаар засагаа барижа байһан Сайгоной бэеэ худалдаһан зонхилогшодые ямаршье аргаар һаань үлөөхэб гэһэн уялга абаа.

Никсонэй хэлэһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамһаа американ сэрэгүүдые «яаралтайгаар» гаргаха болоо һаа, США-гай нэрэ хүндые хухалһан ябадал болохо байна. Теэд Вьетнамай эрэлхэг зоригто арадта эсэргүүгээр үсхэгдэһэн дайн байлдаан американ арадай национальна нэрэ хүндые хухална бэшэ аал.

А. РАЧКОВ. (ТАСС).

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Ницедэ ажалшадай һайндэр болоо

ПАРИЖ. (ТАСС). Ницедэ ажалшадай ехэ һайндэр болоо. Тэрэниие Францийн Коммунис парти эмхидхэһэн байна.

Тэрээндэ 25.000 шахуу хүн хабаадаа. Ороной шухала асуудалнуудаар Францийн Компартиин баримталдаг хараа бодол тухай ФКП-гэй Политбюрогой гэшүүн Жак Дюклогой хөөрэһэн үгэнүүдые тэдэнэр халуунаар угтаа.

Һайндэрэй үедэ ФКП-дэ 101 хүн ороо гээд «Юманите» газетэ мэдээсэнэ. 97 француз залуушуул Коммунис залуушуулай холбооной гэшүүд болоо.

Ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү сохилтонууд

Освобождение агентствын Урда Вьетнамһаа дамжуулһанай ёһоор, арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд Куангдык провинцида ноябриин 3-һаа 7 хүрэтэр 770 шахуу американ ба Урда Корейн солдат ба офицерые хүлһөөнь буулгаа, 13 самолёт буудажа унагаагаа гү, али гэмтээгээ.

Хүсэд бэшэ мэдээнэй ёһоор Меконг мүрэнэй адагта (Анзианг провинци) арадай сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд ноябриин 4-һөө 8 хүрэтэр дайсанай 400 гаран сэрэгэй алба хэгшые алаа гү, али шархатуулаа. Бенче провинцида ноябриин 4-һөө 11 хүрэтэр байлдаа хэхэдээ, патриоднууд дайсанай мянга гаран солдат ба офицерые хүлһөөнь буулгаа. **(ТАСС).**

ИТАЛЬЯН АЖАЛШАДАЙ ТЭМСЭЛЭЙ ҮДЭР

РИМ. (ТАСС). Энэ ноябриин 19-нэй юрын үдэр Римдэ воскресениин ба һайндэрэй шэнжэтэйгээр харагдаа. Үйлсэнүүдтэ автомашинанууд, ябагаар ябаашад үсөөн, кафе, магазинуудай витринэнүүд, банкнуудай, почтово таһагуудай үүдэнүүд хаалтатай байгаа. Министерствэнүүд, страховой компанинууд, гүрэнэй бусад эмхи зургаанууд, энгэй хүнүүдэй эмхи зургаанууд хаалтатай байгаа. Түмэр замай вокзалнуудта билет худалдадаг кассанууд хаагдаа. Трамвайнууд, автобусууд, троллейбусууд ябагүй. Бензин үгэдэг колонконуудшье хүдэлөөгүй.

«Энэ эртэ урдын» город бүхы Италитаяа хамта забастовко хээ. Бүгэдэ ниитын 24 часай забастовко ороной экономическа ажабайдалые хүсэдөөр һаатуулаа. Байрын барилгын талаар политикые үндэһөөрнь хубилгаха, бүхы хүнүүдые хямда сэнтэй байраар хангаха найдуулга үгэхэ, барилганuудай монополинуудай, газараар хонжоо наймаа хэгшэдэй амыень татаха тухай эрилтэнүүдые профсоюзна гурбан томо нэгэдэлэй уряагаар Италиин хэдэн олон миллион ажалшад ноябриин 19-дэ эрилтэ хэһэн байна.

Забастовко хэгшэдэй суглаанууд, митингнүүд, демонстрацинууд Миланда, Барида, Туринда, Палермодэ, Флоренцидэ, Пизада бусад хэдэн арбаад городууд ба һуурин газарнуудта болоо.

Демонстрантнуудай зүгһөө халуунаар угтагдан Италиин гурбан томо профцентрэй секретарьнууд митинг дээрэ үгэ хэлээ. Өөһэдынгөө аша туһые хамгаалхаар, эзэд баяшуулай баалалтануудта буулта хэхэгүйгөөр ажалшадай шиидэнги байһан тухай тэдэнэр бултадаа онсолон тэмдэглэһэн байна.

КОСМОНАВТНУУД—ҺАРА ДЭЭРЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Замбуулинай «Аполлон-12» гэжэ онгосодо һуужа ябаһан космонавтнууд Чарльз Конрад, Алан Бин гэгшэд һарын кабинаһаа ноябриин 20-ной үглөөнэй 7 час багта гараад, һара дээгүүр «хоёрдохёо» ябаа.

1967 оной апрельдэ һара дээрэ буулгагдаһан замбуулинай «Сервейор-3» гэжэ аппарадай бууһан газар тээшэ космонавтнууд ошоо. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор «Сервейор-3» һарын кабинын бууһан газарһаа 180 тухай метртэ кратерай ташаланда хэбтэдэг юм. Космонавтнууд замдаа һарын элдэб шулуунуудые суглуулаа. Гараһан сагһаа хойшо 2,5 часай үнгэрөөд байхада космонавтнууд Ч. Конрад, А. Бин «Сервейор-3» аппарадай хажууда ерэхэдэнь, аппарат сайбар хүрин үнгэтэй (урда тээнь сагаан үнгэтэй байгаа) һарын тооһоор хушагдашанхай байгаа. Тэдэнэр аппарадые али бүхы талаһаань фотоаппарадаар буулгаа, зарим хубинуудыень задалжа абаа.

10 часта космонавтнууд кратерһаа гараад, ойро зуура амарһанайнгаа һүүлээр һарын кабинада бусажа ерээ. Һара дээрэһээ суглуулагдаһан элдэб шулуунуудые, «Сервейорэй» хубинуудые эмхилэн суглуулһанайнгаа һүүлээр Ч. Конрад, А. Бин һарын кабинада ороо. 10 час 45 минутада космонавтнууд кабинынгаа үүдые хаагаад, тэрээн соо кислород гаргаһанайнгаа һүүлээр кабинын опьһо түхеэрэлгэнүүдые шалгажа үзөө. Москвагай сагаар 17 час 23 минутада һарын кабина ниидэхэ ёһотой юм.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Космонавтнууд Ч. Конрад, А. Бин һарын кабинаар ноябриин 20-до һараһаа ниидэн дэгдээ.

Тэдэнэр һара дээрэ 31 часай турша соо байхадаа хамта дээрээ 7.5 часай турша соо һара дээгүүр хоёр дахин «ябаа».

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Космонавтнууд Чарльз Конрад, Алан Бин һара дээрэһээ ниидэн гараа.

Москвагай сагаар 21 час багта һарын кабина онгосын гол блоктой залгаалдаха...

Сантьяго провинцидахи онсо байдал

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Орон дотор урбалта хэхэ бэлэдхэлэй хэгдэжэ байһан тухай мэдээсэлнүүдые абаһан дээрэһээ, Чилиин тон томо провинци болгошо Сантьягодо онсо байдал тогтоогдоһон тухай Чилиин правительство ноябриин 19-дэ соносхоо гээд АП агентствын корреспондент Сантьягоһаа мэдээсэнэ. Бүхы мэдээсэлнүүд, тэрэ тоодо харин корреспондентнүүдэй дамжуулһан мэдээсэлнүүд, правительствын хиналта доро абтанхай. Зэбсэгтэ хүсэнүүд, полицинхид дайшалхы зэһэнги болгогдонхой.

Өөртэнь зүбшэл үгэдэг дүтын хүнүүдтэй Чилиин президент Эдуардо Фрей зүблөө хээ. «Орон доторхи конституционно гуримые хамгаалха бүхы хэмжээнүүдые» правительство абаха гээд зүблөөнэй һүүлээр тунхаглагдаһан коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэнэ гээд корреспондент мэдээсэнэ.

Эхэнэрнүүдэй ажалые газаашална

ЛОНДОН. (ТАСС). Эхэнэрнүүдтэ ажалай тэгшэ түлөөһэ тогтоохо тухай ажалшадай эрилтэнүүдтэ Англиин монополинууд ехээр эсэргүүсэнэ. 1975 оной эсэс хүрэтэр эрэшүүлтэй адли ажал хэһэнэйнь түлөө эхэнэрнүүдтэ тэгшэ түлөөһэ тогтоохо түсэбүүдһээ правительствын арсаха тухай эрилтэ хэхые эзэд баяшуулай организациин—Британска промышленностиин конфедерациин түлөөлэгшэд һанаашална гээд «Файнэншл таймс» газетэ мэдээсэнэ.

Мүнөө үедэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг 9 миллион эхэнэр ороной бүхы хүдэлмэриин хүсэнэй 34 процентнь болоно. Гэбэшье Арбан эхэнэр бүхэнэй ойролоол нэгэниинь эрэшүүлтэй адли ажал хэһэнэй түлөө тэгшэ түлөөһэ абадаг байха юм.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
☐ Уран зураашадтай манай хөөрэлдөөн.
○ Ц. С. Сампиловай уран зурагай музейһээ репортаж.
☐ „һүүлгүй шоно" фельетон.
☐ Гунга Чимитовэй шүлэгүүд.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

1. «ВҮХЫ БЭЛИГЭЭ РЕВОЛЮЦИДА ЗОРЮУЛХАБ»

РСФСР-эй габьяата уран зурааша **Григорий Степанович Зоринтой** уулзажа хөөрэлдэбэбди.

— Хабаровск хотоһоо арбан хоёр хүн «Совет Алас-Дурна» гэжэ выставкэдэ хабаадаха юм. Зүгөөр манай хизаар аргагүй ехэ гүб даа. Сахалинһаа, Амар мүрэнэй эрьеһээ, Комсомольск-на-Амуре, Благовещенск хотонуудһаа олон нүхэд ерэнхэй, ерэжэ байна. Булта эрхим һайн зурагуудаа асараа юм бэзэ.

— Уран зурагта үнинэй татагданхай гүт?

— 1945 онһоо. 1939 ондо сэрэгэй албанда мордоо бэлэйб. Албанай болзорой дүүрэхэ хирэндэ дайн эхилээ һааб даа,—гэжэ Г. С. Зорин намдуугаар хөөрэнэ.

— Өөрынгөө зохёолнуудай гол темые нэрлыт,— гэжэ гуйбабди.

— Революци. Тиимэ даа, революци. «Соведүүдэй засагай түлөө» гэһэн зурагни бүхэсоюзна выставкэдэ табигдаад, нэгэдэхи дипломдо хүртэһэн юм. Тэрэмни Алас-Дурнын хүн зоной шэнэ засагай түлөө, революциин хэрэгэй илахын түлөө тэмсэлдэ эрид шууд ороһон тухай юм даа. Мүнөө тус выставкэдэ «Революциин илалта» гэжэ зураг асарааб. Дуратай һаатнай, ошожо харая,—гээд бидэниие дахуулба. — Энэ зураг дээрэ мэнэ һаяхан түрмэһөө сүлөөлэгдэһэн хүнүүдые харанат. Эдэ хүнүүд—политическэ тэмсэлшэд, хаанай хатуу «зарлигаар» аяар холын Сахалин аралда сүлэгдэжэ, шорондо хаагдаашье һаа, тэмсэхэ зоригоо мүхөөгүй. Эдэниие түрмын харанхыһаа хубисхалай илалта сүлөөлөө. Шэнэ засагай батажан мандахын түлөө эдэ хүнүүд тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ гэһэн удхатай.

— Саашадаа ямар темэ дээрэ хүдэлхэ зорилготойбта?

— Саашадаашье революциин темэдэ хамаг бэлиг шадалаа зорюулхаб. Алас-Дурна зүг хадаа революциин түүхээр баян юм.

— Манай уншагшадта юу хэлэхэ байнат?

— Танай газетын уншагшадта, тэдэнээр дамжуулан, бүхы буряад арадта иигэжэ хэлэхэ байнаб: агууехэ Ильич багшын түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха хэрэгтээ һайн амжалта түйлаг. Мүн зол жаргал юрөөхэ хүсэлтэйб,—гээд, Григорий Степанович хахасахадаа, гарыемнай шангаар адхаба.

2. ХОЛЫН ХОЙТО ОРОНҺОО...

Уран зурагай выставкэдэ хабаадахаяа аяар холын Чукотско национальна округой түлөөлэгшэд ерээ бэзэ, тэдэнтэй уулзаха байна гэжэ ябатарнай, корреспондентнүүдэй анхарал тэдхэхэ зорилгоор эмхидхэгдэһэн пресс-бүлэгэй дарга Л. Е. Тимашова иигэжэ мэдүүлбэ:

— Гэмшэлтэйл даа, теэд яахабши. Чукотско ошохо гү, тэндэһээ хобхоржо гараха ганса харгы үбэлэй үедэ байдаг гүб даа—агаарай зам. Тушаан болоходоо, сагай уларил тэрээндэнь һаад хэжэ, Чукотско округһоо олон нүхэд ерэжэ шадабагүй. Үнгэрхэдөө, бүтээлнүүдыньшье ерээгүй... Бү гажарагты: чукотско темэдэ бэшэдэг нүхэр Магаданһаа ерээ—Владимир Иванович Удовенко...

— Наһан соогоо эгээл түрүүшынхеэ корреспондентнэртэ баригдашабаб,—гээд нүхэр Удовенко энеэбэ. — Заяамни иимээр тудаба гээшэ бэзэ.

Корреспондент: Хүлисэгты, Владимир Иванович, та ямар яһанайбта?

В. И. Удовенко: Украин. Луганск хотодо уран зурагай дунда һургуули 1957 ондо дүүргэһэн хүм. Магадан ерэһээр арбаад жэл болооб. Чукчанууд, эскимосуудай ажабайдал тухай зурагуудые бүтээгээб. Юуб гэбэл, холын Хойто ороной хүн зон байгаалиин шэрүүн абаритай тэмсэжэ, илажа ябахадаа, баатарнууд мэтээр намда һанагдагша.

Корреспондент: Энэ выставкэдэ ямар бүтээлээ табяабта?

—«Хойто ороной ангуушад» гэжэ зурагни ерээ юм,—гээд **В. А. Удовенко** бидэниие выставкын зал соогуур дахуулан, горитойшог нэгэ зурагай ойро абаашаба. Тэрэ зураг дээрэнь хоёр чукча зураатай. Малгайгүйнүүд. Ара таладань гүн ехэ далай мүльһэнһөө хобхоржо байһан үетэй ха. Хоёр чукча далайн эрьедэ дабшалжа һуунхай. Ойронь—гүсэ, эдихэ юумэнүүд.

Корреспондент: Зурагайнгаа удха тобшоор хөөрэжэ үгыт.

В. А. Удовенко: Чукчанууд агнуурида гараха дээрээ далайн эрьедэ ошожо манжалдаг ёһо гуримтай юм. Нэгэдэхеэр, тэдэнэр сайда угаа дуратай. Теэд агнуури гээшэ хүнгэн ажал бэшэ. Хэзээ бусажа, халуун сай уухабши, үшөө мэдэгдээгүй. Хоёрдохёор, агнуурида гараха дээрээ далайн эрьедэ сайлахадаш, агнуури олзотой, омогтой байха гэһэн удхатай.

Ц. ДОНДОГОЙ манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: манай Улаан-Үдэдэ нээгдэхээ байһан «Совет Алас-Дурна» гэһэн выставкэдэ хабаадалсаха уран зураашад (зүүн гарһаа): Г. Манткави (Сахалин), Р. Айзадуллов (Комсомольск-на-Амуре), И. Алтаев (Улаан-Үдэ) гэгшэд.

В. ПЕТОНОВ

ШОГ МҮРНҮҮД

Минии үүрнэр
  душэдэхи н мараа захалба.
Мэнхэн тиигэбэшье
  түлэг ябаһан зандаал.
Залуухан үхидүүд
  маанадые хэрэгсээхээ
    болибо,
Һалуухан нюдөөрөө
  тэдэниие адуулнабди дандаа.
Уршалганууд —
  нариихан зүргэнүүд
    хасарыемнай һиилэнэ,
Ушарал ябадалаймнай
  тэмдэг тамга мэтэ.
Хара тархимнай
  мүнгэн һаншагтаа диилдэнэ,
Сагаан үһэдэй
  нэмэгдэхэ бүри сэнтэй,
Хара булгандал
  үнэтэй
    болоно толгоймнай,
      мэдэ!

ХУЖАРЛАН ХАРАМААР

Ц. С. Сампиловай уран зурагай музейдэ хүнүүд үдэр бүри олоор орожо, уужам салуу зал бүхэндэнь үлгэгдэһэн зураг бүхэнэй урда нилээд удаан зогсохо юм. Һаяшаг тэндэ ороходом, хүн зон мүн баһа олоор сугларанхай, зурагай ойро зогсбод, хараһан үзэһэн тухайдаа ярилдажа байба. Минии анхаралые тэдэнэр огтошье татаагүй, харин Буряадай элитэ уран зурааша Ц. С. Сампиловай «Ликбез» (үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхалга) гэһэн зурагай хажууда зогсоһон эхэ басаган хоёр намайе һонирхуулба. Басаганиинь, тухайлхада, дүрбэдэхи гү, али табадахи класста һурана хэбэртэй. Мүнөө үе сагай эрилтын зэргээр хубсалһан эхэ басаган хоёрой хараһан үзэһэн тухайдаа уһан буряадаар хөөрэлдэхые шагнахадаа, досоом баярай охёор халижа, тэрээхэн басаганай нюдөөр выставкэдэхи бүхы зурагуудые адаглан хараха, тэрэнэй арюун сэбэр сэдьхэлээр мэдэрэн баясаха дуран хүрөө бэлэй.

Орой үдэшэ. Худөөгэй модон гэр соо наһатайшье болоһон, залуушье хүнүүд сугларанхай. Зариманиинь орёо хүшэр тоо бодолго бодожо ядана хэбэртэй, нүгөөдүүлынь багшынгаа урдаһаа сэхэ гэтэшоод, нэгэшье үгыень дуһаангүй шагнахые оролдоно янзатай. Урдань «шэхэ дүлии, нюдэ балай» ябаһан үгытэй таряаша, малша зоной түхэл шэнжые, абари зангые бодотоор харуулхын тула уран зурааша үнгэ бүриин шэрэ тон шадамараар хэрэглэжэ, эрхэ сүлөөтэ байдалай эзэн боложо түбхиинэһэн зоной һанал эрмэлзэлые онсо өөрын маягтайгаар зураглан харуулна. Тэдэнэй харасада уйдхар зоболонгой сараа тэмдэгшьегүй, харин бултадаа эрдэм һургуулитай болоод, ажабайдалаа бүри гоё һайхан, тунгалаг баян болгохые эрмэлзэһэн түхэлтэйгөөр гэрэлтэ ерээдүй уруу шэртэхэ юм.

Тэрээхэн басаган энэ зурагые яһала анхаралтайгаар хараһанай удаа:

— Эжы-аа, энэмнай ямар удхатай зураг гээшэб? Һургуули гэхэдэ, манайхида орходоо дэн лэ өөдэгүй байна. Тэрээхэн үһээдэ үлгэдэһэн хоёр лаампань ямар бүүдэгэрээр гэрэлтэнэ гээшэб. Тиихэдэ тэрэ багшынь үһэн ямар жэгтэйгээр заһагдаһан бэ,—гэжэ гайхахадань, эжынь урдаһаань энеэбхилэн хараад, урданай уйдхар зоболонтой, мүн мүнөөнэй зол жаргалтай байдал тухай даамай, зохидоор хөөрэхэ баатай болобо. Гадна Буряадай элитэ уран зураашын творческо ажал ябуулга тухай хэлэхэдэнь, басаган зориг ороод, удаадахи зурагуудыень хужарлан хараа һэн.

Октябриин һүүл багта нээгдэһэн тус выставкэдэ Буряадай уран зураашадай 1920 онһоо 1940 он болотор хэһэн бүтээлнүүд табигдаа. Ехэнхи хубиинь Ц. С. Сампиловай зурагууд эзэлнэ.

Урдань энэ басаган уран зураашын зурагуудые открытка дээрэ гү, али номой хуудаһа һэхэхэдээ хаа ганса хаража болоо. Харин мүнөө? Уран зураашын творчестводо шиидхэхы һуури эзэлһэн гол бүлэг зурагуудтайнь дүтөөр танилсаһан һурагша энээн тухайдаа үетэн нүхэдтөө заабол хэлэхэл байха. Ушар тиимэһээ «Партизанууд Дээдэ-Үдэ орожо ябана», «Һиилүүршэн». «М. И. Калинин Санжиев гэжэ хонишондо орден барюулна». «Сонхоор харахада», «Ленинэй заяаһан газар», «Полевой станда ерэһэн агитатор», «Талын дуран» гэһэн зурагуудые һонирхон хараа бэлэй. Тус зурагуудай хүмүүжүүлхы үүргэнь айхабтар ехэ аабза. Гадна буряад арадай заншал, урданай ба мүнөөнэй ажаһуудал, мүн Совет засагай үедэ болоһон асари ехэ хубилалтанууд эли бодо харуулагдана.

Үнөөхи басага дахалдажа, шэл армагай ойро ерэбэбди. Уран гоёор уралан дархалагдаһан буряад хутага, хэтэ, сахюур, мүнгэн гааһа, эхэнэр хүнэй зүүдхэл, элдэбын шэмэглэл гоёолто гэхэ мэтые тэрэ хужарлан хаража, эжыһээ элдэбын асуудалнуудые һуража һалабагүй.

— Буряад арад хэр үгһаа нааша уралан дархалхадаа ехэ шадамар байһан. Тэрэ һайхан ёһо заншалынь орхигдоогүй. Харин Совет засагай тогтохотой хамта бүришье урагшатайгаар хүгжэжэ, үеһөө үедэ дамжуулагдана гээшэ,—гэжэ эжынь харюусаба.

Шэл армагай наада захада табигдаһан мүнгэн бугааг хараад:

— Энэ юун бэ?—гэжэ басаган асууба.

— Мүнгэн бугааг гээшэ.

— Теэд энээгээр юу хэдэг юм?

— Урдань хада баян айлай хүгшэд, бэреэд гартаа зүүдэг байһан юм.

Һиихэ, бэһэлиг, элдэбын зүүдхэл тухай эжыһээ һураад һалабагүй. Эжынь басаганай асуудалнуудта дууһан харюусажа шадаагүйшье һаа, ехэ болоходоо мэдэхэш гээ бэлэй. Хэн мэдэхэб, энээхэн басаган буряад арадайнгаа түүхые шэнжэлхэ эрдэмтэншье боложо магад. Харин мүнөө бидэ тэрэниие дахалдажа, удаадахи залда ороё.

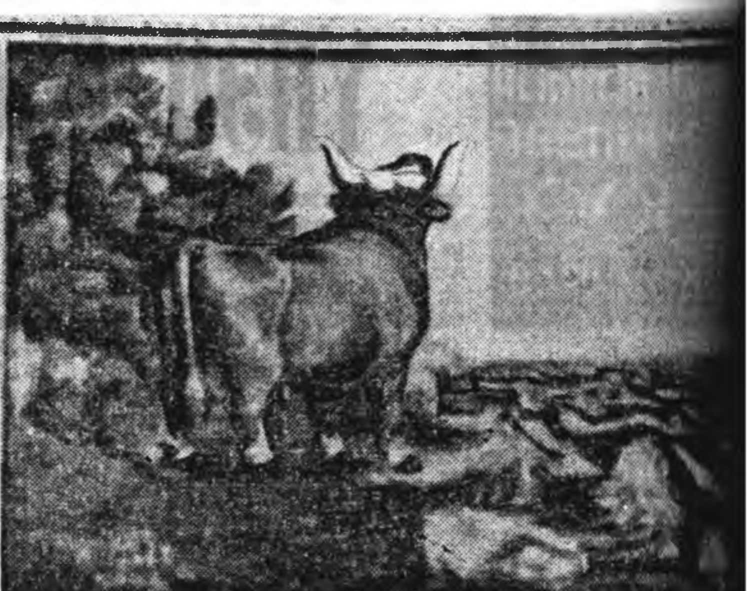

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай ахамад уран зураашадай нэгэн [...] Дадуевай «Буха-ноён» гэһэн зураг харуулагдана.

Уран зурааша А. И. Аржиковай «Буряад эхэнэрэй дүрэ» гэһэн зурагай урда басаган ээлүүдгүй зогсобо. Дэгэл дээрээ ууҗа үмдэһэн, хөө хара хоёр гэзэгээ мүр дээгүүрээ урагшань һанжуулһан, Ажалай Улаан тугай орден зүүһэн шобхо малгайтай энэ эхэнэрые адаглан харахадаа, холын худөө нютагта һаалишанаар гү, али хонишоноор хүдэлдэг ажалша бэрхэ эхэнэртэй уулзаһанаа һанаа ёһотой. Совет хүнэй ажал хүндэтэй юм гэжэ ойлгоһон басаган яаралгүйхэнөөр тамхилжа һууһан эхэнэрэй аялдар зөөлэн харасые ямар гоёор адаглан хараа һэм. Талын һалхинда хуургайтаһан гарнуудынь, уршалаатаһан духань тэрэ эхэнэрэй ажалша бэрхэ байһые абаһаар лэ гэршэлнэ.

Хажуудань М. Е. Шестовагай «Таряа хуряалга» гэһэн [...] раг үлгөөтэй. Лаб лэ [...] онуудай үе саг эндэ харуул[...] на. Бүһэдэ тулама таряа[...] саада захада комбайн [...] наада захадань гурбан бү[...] басаган гар хажуураар [...] сабшана. Энэ зурагтай [...] үхибүүд танилсахадаа [...] най ажалые бүхы сэдьхэл[...] мэдэржэ, зүһэм хилээмэнэй [...] сэн мэдэхэ болоно.

Уран зураашад А. И. Т[...], М. И. Ковалев, Г. Е. Па[...], Р. С. Мэрдыгеев, И. Г. Ол[...]ников, Б. Будаев, И. Г. Д[...], Ф. И. Балдаев, А. Е. Ханг[...], А. И. Аржиков болон бусад[...]рагууд эндэ табигданхай.

Тэрээхэн басаган зура[...]нэй хажууда нилээд удаан [...]һэн. Теэд юун тухай шэ[...] һэм? Буряад арадайнгаа [...]най байдал тухай сэдьх[...] болоо.

М. ОСОДО[...]

Республикын ниислэлэй Үдын урда бэедэ ажаһуудаг шэмээшэгүүдэй арадай хоор тогтоһоор хоёр жэл болобо. Энэ хооройхид худөө нютагуудаар аяншалдаг байхаһаа гадна, үнгэрөөшэ зун шэтынхидтэ айлшалһан байна. Тэндэхи телевидениин студида шэмээшэгүүдэй Красночикойско хооройхидтой уулзаа юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: манай дуушадые хилээмэ, дабһа барижа, шэтынхид хании халуунаар амаршална. Харюугай дуу Буряадай республиканска харалгын лауреат Иван Рыжаков гүйсэдхэнэ.

Гунга ЧИМИТО[...]

БОГОНИ ШҮЛЭГ[...]

ҮГЛӨӨДЭР

Үсэгэлдэрһөө үсэдөөр [...]
Үнэн бэеэ бэелдэг.
Мүнөөдэрэй дүшэ дээ[...]
Мүнхэ хүсөө эршэдэ[...]

СЭРГЭ

Зоной хоймор түрүү[...]
Зооһон сэргэш сарюу[...]
Зоной жаргалай түлөө[...]
Зорһон харгыш арюу[...]

ЭРЭ

Аюулһаа, бэрхэшээл[...]
  дал[...]
Арад зоноо дахуулда[...]
Хэлэһэн үгэһөө сух[...]
Хэрэг болгон дамжуул[...]

АБА

Арьбан талаараа, ха[...]
Атарлан, бэлшэн ябаһ[...]
Адуун һүрэгые хари[...]
Абаяа һанан дурсаг[...]

АМАРШАЛГА

Багаһаань хүбүүд, б[...]
Баатарай шэртэһээр [...]
Түрэл ороноо, арада[...]
Түүрээлгэ дуугаар ама[...]

ФЕЛЬЕТОН

„ҺҮҮЛГҮЙ ШОНО"

Ямаршьеб хүниие «загаһанһаа дорош, загаһандашье орходоо һэшхэлгүйш» гэжэ зэмэлээ һаа, айхабтар шоо үзөө гэлсэхэ бэзэ. Харин үнэн дээрээ тон иимэ хүнүүд бии байна.

Жэшээлхэдэ, заахан аматайшье һаа, үрэбхихэ, залгиха хоёрһоо ондоо заншалгүй, гансал хото хоолой, һоёо шүдэн болошоһон хүн Хориин аймагай Үдын совхоздо олдобо. Теэд яахадаа энэ хүн далайн загаһанһаа доошо һэшхэлтэй, дээшэ хомхой хобдог болошобо гээшэб? Үдын голые үгсэжэ һууһан нютаг зоной зариман хэлсэхэдээ, «хүбшын хүхэ шоные һажаажа болоо. «Тэсэбэри» ядабал, тэнсэлгүй муухай амитан юм. Туруута амитанай оймоһон уһашье гудамхихадаа болохо...»—гэлсэдэг. Энэ дурдаһан хүмнай хэн гээшэб гэбэл, резинэ дүрбэн мөөр дээрэ һууҗа харайлгадаг жолоошон Бадмаев Н. Н. гээшэ. Энэ хүн үнэхөөрөө совхоз, ниитын ажал гээ һаа, сожоошье татагүй зайлаха, хүндэржэ ерээ һаа, хүбшэ тайгын гүн руу хүнгэн мүрөөр хүльбэржэ тонилхо—иимэ андагааритай хүн. Ажал бэшэ, харин абали, эдишэ гээ һаа, амаа ехээр ангалзажа, улад зоной дунда убайгүйхэнөөр ябаха; үнэхөөрөө «оймоһон уһашье» гудамхихадаа болохо... Хэдэн жэлэй саада тээ тэрэ дүрбэн зүг, найман хизаараар дүүлижэ, худал хуурмаг аргаар амидаржа, олоной зөөридэ хурса һоёо оруулжа ябаһаар совет хууляар шүүгдэн хэһээгдэжэ, баалалтын хүдэлмэреэр бага зэргэ һургагдаһан байха юм. Тэрэ гэһээр хэдэн жэл үнгэрөө. Теэд Бадмаев үнөөхи хурса һоёо, хомигор хюмһаяа тайража хаяхала харамнаад, дахин ута гэгшээр ургуулжа, үшөө юу үрэбхихэмни ааб, гэһэндэл үлэгэлзэжэ, ядуу гэнэн, һалан һүлэр заримуудые яһа уһандань хүрэтэр химэлжэ эдихээр бэлэн ябана.

Энэ оной намарай һүүл һарын гараха үеэр «һүүлгүй энэ шоно» һүлэмхихэн фаратай машинынгаа кабина соо Үдын совхозой хоёрдохи отделениин бухгалтер Очиров Лодой гэгшые ушаргүй болосогоон һуулгаба. Тиигээд харлан зурыһан харгыда гараад ябахадаа, шобэйхожо һууһан Лодой тээшээ шоныень нюдөөр нюла-нюла харасагаан:

— Ехэл мүнгэ абахатнай ха юм?—гээд асуухадань:

— Тиимэшье ааб даа. Бүхэли отделениин хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин, — гэжэ тэрэнь һөөлдэнги мохитой хоолойгоор харюусаба һэн ха. Бадмаев шүлһөө түлд гэтэр залгижархиба. «Өө, байза, тэрэ салинтай, өөртэйшни залгижархиха болоо. Шадаха байхаб. Гүнзэгы зузаан хото, гүндүү хурса һоёошье байха» гэжэ сэдьхэбэ юм ааб даа.

Тэрэ хоёр Үдын совхозой үндэр һайхан үргөөнэй үүдэ үрхөөр үлэн хооһон юумэнүүдтэл үлылдэн шагаажа, үдэ болохо хирэндэ хамтын ехэ кассаһаа 5 мянган түхэриг таһа луулан абаад, арһан сүүмхэ дүүргэжэ, ара хойшоо шэглэн, агта машинын аһан шадал мэдүүлэн ябатараа, столовын үүдэндэ дангина—хээтэй Дамбиеватай уулзашаба. «Аа, хэрэглээ гүш, арбан түхэриг? Альгаа дэлгэ, аба саашань»,—гээд гар хүлыньшье саарһан гэлтэй юумэн дээрэ табюулангүй, Лодой Очировын тамхи носоохын тэдысэ таба най хоёр шарбуунса һарбайгаадхиба. «Аа, яагаа һөөл бардам юмши.. Баһал, минии үрөөһэн жаахан бөөрэ алтайш. Хүлэй тубсанаторидо хүдэлжэ байхадаа, зоной улаан зөөридэ гар хүрэһэн бэлэй гүш? Эгээл болоо...»—гээд Бадмаев шүдөө хабиран, шүлһөө дахин залгисагаажа: «Амандаа азатай, зориһондоо золтой ябахамнай болтогой... Байза, энэ харгы дээрэ ажаһуудаг манай танил тала Шатровала орожо, шарууһа эдеэд гараялши»,—гээд Лодойдоо дурадхаба, маргажа багаха гайхабашье, дангархаһан Лодой арсажа шадабагүй. «Ухайш даа... Туруута амитаниие хабсагай байсада халяажа гү, али мүльһэн дээрэ халтираажа баридаг бэлэй гү... Орохошни алтай минии араата шүдэндэ»,—гээд. улайн амта унхидаһан мэтэ Бадмаев улаагаараа орожо, улаан, хара, шара, ногооншье архинуудые хара һабартаа хабшан, зөөхээ мэдэбэ. Лодойшье уухаяа мэдэбэ — хүндэ ямба дээгүүр хүльбэрһэн мэтэ болосогообо.

Дам саашаа тиигээд тэдэнэр дардам замдаа гарабад. Дахинаа баһа нэгэ айлайда орожо гарабад. Зай, иигээдшье Лодойн зайлаха, «тэрьедэхэ» замынь мухардаһан янзатай... Бадмаев агта машинаа айлһаа холо «амынь татан» байлгажа: «бэеэ заһаая» гэжэ, бэлин үгэ холижо хэлээд, хабидажа найгашаһан Очировые кабина cooһoo идхажа гаргаад, алга мүнгөөр дүүрэн арһан сүүмхэдэнь арбан хара хюмһаараа аһашаба. 990 түхэригыень сэлхытэр таһалжа абаад, сээжэбшэ доторсо «шэнгээжэрхибэ». Эгээл энэ үедэ одоол улай дээрэ унаһан арьяатан мэтэ хурса һоёо, хомигор хюмһа харуулжа байба ха.

— Зай, һуу наашаа!..

Тиигээд тэдэ хоёр гэр бараандаа хүрэжэ ерэхэдээ, гэнэдэжэ һогтоһон Лодой гэргэндээ яаража, гэмгүй бүхэлеэр хүртэһэн Бадмаев газаагаа үлэжэ, хэмһээ үнгэртэр залгиһан тэрэ «улайгаа» хотон хорёо, хохир шэбхэ соогуураа «гулгижа» гарган нюужархёод, анха гүрэнэй зөөри үбэршэлжэ амташабашье, хооһолуулһан Лодойгоо хонин мэтэ дарaжа унахаар шиидээд шорондо анха һуубашье, шортоо һурамхи өөрытөө шоно мэтээр үмэгшэлөөд;

— Өө, шадааб, шадааб, эдеэб. залгяаб, — гэһэншүүгээр уйлаһан мэтэ улиһаар, гэгэһэн мэтэ гэмэрһээр, гэртээ орожо, гэрэлээ унтараад, гэргэнэйнгээ хажуугаар орожо нойрсошоо һэн ха.

Теэд юун болооб саашаа? Улайха нюуртаа үһэтэй, хамарайнгаа һархяагта үтэтэй болошоһон, шоно, доргонһоо дороор арад зоной абали зөөри хулгайлһан Бадмаев холо харайгаа гэжэ һанаа гүт? Үгы даа.

Хорёо хуһамаг соогуураа энэ һүүлгүй «гуринхын» һүндэлжэ, алта мүнгөөр гулгижа ябахадань, хүн зон, хүршэ айлайнь үхибүүд харaһан, ажаглаһан байжа, хойто үдэрынь 850 түхэриг олдожо, ээлтээ бусаагдаба. Тиигээгүй һаа, юун болохо һэм?!

Иигэжэ һэшхэлгүй болоһон этэгээдэй—иимэ «һүүлгүй шоныи» хурса һоёо хомигор хюмһые узуураарнь таһа тайран хаяха, мүн арьяатан мэтээр аашалһан Бадмаевай хажууда адагуусан мэтээр олойрһон Очировые баһал хэһээхэ саг ерээ.

Р. ЦЫБИКОВ.

Ч. ДАРИБАЗАРО[...]

ИНАГТАА

Жэмэс шэнгихэн басаган ябахадаш,
Жэгтэй ехээр дурлаа һэм даа.
Эхэ болоод байхадаш мүнөө,
Энхэрэл сэдьхэлэймни ехэнхинь

Балшар заахан хүүгэдтээ шэглэн,
Байраяа һэлгэшоо, хүлисыш даа
Инагай зулгы ирагуу аялга
Илагдангүй дабаха ямарш дабаа.

Хүүгэд хүгжөөд, инагаа олодог,—
Хүгшэрһэн хоёр хойморто налайн,
Һайхан сэдьхэлэй далайда тамаран,
Һаамайлдан һуухабди — ойлгыш даа.

Энэшнил бидэнэй инаг дуранай
Эршэтэ хүсэн лэ, ойлгоно гүш?
Бидэ хоёрһоо билтаран гараһан
Бисалгахы сэдьхэл тэрэл хаям.

12 часһаа 19 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга: 12 часһаа холо, ойрын һонин. 12 час 15 минутаһаа үхибүүдтэ зорюулһэн программа. 13 час 45 минутаһаа «һонюушадай хүгжэмтэ клуб». 14 час 45 минутаһаа «Ленинэй ябаһан нангин газарнуудаар» гэжэ дамжуулга. 15 час 15 минутаһаа «Эстафета новостей» гэһэн дамжуулга. 16 час 05 минутаһаа «Эфиртэ—«Залуу наһан» гэһэн дамжуулга. 17 час 05 минутаһаа орон доторхи һонин. 17 час 15 минутаһаа телевизионно фильм.

Улаан-Үдэ харуулна: 19 часһаа «Неделя» гэжэ информационно программа. 20 часһаа концерт.

20 час 30 минутаһаа 22 час 50 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 20 час 30 минутаһаа «Эфиртэ—«Залуу наһан» гэжэ дамжуулга. 21 час 30 минутаһаа «Колхозникүүдай бүхэсоюзна III съездые угтуулан» гэһэн дамжуулга. 21 час 45 минутаһаа спортын һонин. 22 час 45 минутаһаа холо ойрын һонин.

Улаан-Үдэ харуулна: 22 час 50 минутаһаа «Абяагүй шулуунууд» гэжэ киноочерк.

23 часһаа 02 час 20 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга.

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...]мунис субботник» гэһэ[...] бэшэг, Мухар-Шэбэрэй [...] «Заганский» колхозой [...] М. Максимовай статья, [...] баярай жэлдэ» гэһэн [...] гаршаг доро мэдээсэлнүүд[...] ряадай АССР-эй Верхо[...]дэй Президиумэй Указууд[...] ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: [...]низм ба философиин [...]нууд» гэһэн АПН-эй [...] Худөөгэй барилганууд [...] Штеренбергын корресп[...] аймагай газетэнүүдэй [...]нуудһаа.

Гурбадахи хуудаһанда: [...]дэм наукада алба хэлгын [...] гэһэн түүхын науканууд[...] П. Хаптаев, БИОН-ой нау[...]дэлмэрилэгшэ Н. Ким [...] статья. Уран зураашадай [...]на выставкые угтуулан [...]вью. Хилын саанаһаа [...] ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...]ботний огонек.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

«БУРЯАД ҮНЭН» ● 1969 оной ноябриин 22. ● 4-дэхи хуудаһан ● ● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-04712. Зак. № [...]